

PORTULA

Informatiu Cultural de Marratxi,

núm. 81

ABRIL 1989

MOTS AVENÇUTS

Vull saludar es redactors de sa revista "Portula" i també les vull demanar que tornin a publicar sa feina des glosadors perquè era tan agradós es temps que això va durar que ara trobam a faltar sa pàgina que no hi ha que era per divertir-mos

I també vull demanar des glosadors un favor que renovin sa unió i que tornin partir a glosar i fer gloses per publicar a damunt sa "Portula" i seguir sa tradició que crec que així és lo millor que mos podria passar

Ses gloses en mallorquí es lo millor que tenim i ara una crisi sufrim i si pot ser n'hem de sortir de jo mateix vos puc dir que ho defens perquè ho estim i si tots mos avenim crec que ho podrem fer seguir

Som d'un parer que convé fer seguir aquesta escarada que es padrins mos han deixada i noltros deixarem també i si procuram quedar bé això a tot Mallorca agrada però seguir amb sa glosada ho ha de fer el qui ho sap fer

No hem de perdre s'esperança encara res s'ha acabat i darrera sa tempestat sempre hi sol haver bonança i es glosar amb bona trempança ja és una necessitat i quan això haurem acceptat cobrarem sa confiança

Ala, al.lots, desxondiu-vos no faceu es desmenjat perquè això és un bon plat sobre tot pes glosadors dóna peu per lluir-vos i demostra es vostro bon cap sense cap necessitat de fer-se es pretensions

Voldria haguéssiu entés companys meus aquest missatge i fessiu rodar s'engranatge com a glosadors de pès jo vos deix es foc encés podeu posar es companatge

i si no perdeu es coratge ningú mai vos pot fer res

Jo he dat sa primera passa i voltros més en podeu dar emperò si no ho veis clar jo lo que puc fer és callar ja que xerrar no en sé massa però pes cap no me passa que deixeu de propagar es nostro art des glosar voltros que podeu passar per bons glosadors de raça

Jo vos dic decidiu-vos lo que ha passat ha passat no hi ha res com s'amistat per un homo anar gojós i més si són glosadors i glosa costat per costat que dóna com a resultat divertir i divertir-mos

I que hem de fer més que cercar un poc de divertiment i fer divertir sa gent es temps que mos llegirà perquè això sol agradar si se fa honestament glosant amb coneixement sense ningú agraviar

Seria molt agradable escriure a sa "Portula" i en tot moment procurar fer una feina acceptable i en tot moment ser amable per riure i disfrutar que es riure a ningú mal fa i ademés és saludable

Jesucrist Déu vertader dau pau en es glosadors també salut donau-los per fer lo que saben fer perquè sa gent des carrer va endarrer de sentir-los i vos que sou tan generós feis que tot los surti bé

Es poble de Marratxí jo sé cert que agrairia que tornàs arribar es dia que gloses pogués llegir es "Portula" ho pot dur a fi i si tot anàs bé li duria perquè així conseguiria conservar sa poesia i Mallorca seguiria fent gloses en mallorquí

No vos vegeu obligats ningú vos vol obligar només vos vull demanar que ajudeu a conservar s'art que mos varen deixar es nostros avantpassats i ara quedau convidats per enviar bons glosats a sa revista "Portula" que segur les publicarà i a tots mos deixarà

satisfets i conformats

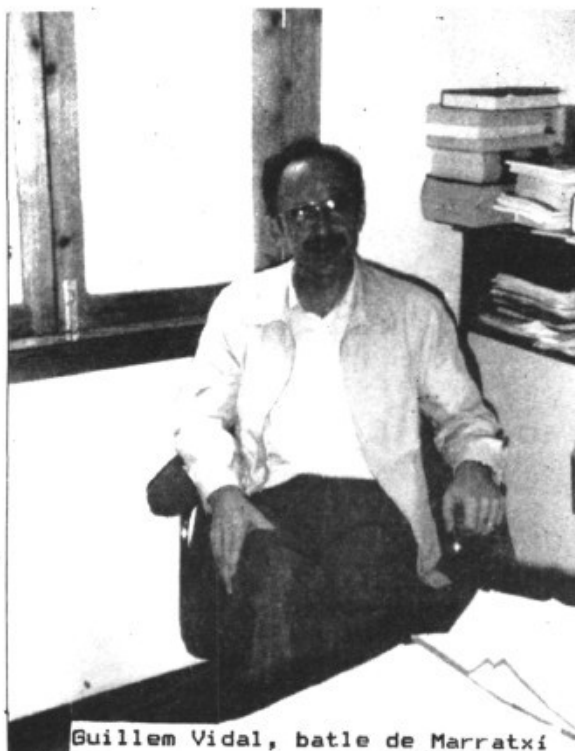
Firmar amb pseudònim pareix pes glosadors poc normal és millor que cada qual posi es seu nom tal com és i així ningú "confudeix" s'autor des seu recital i per regla general si està ben fet s'aplaudeix a jo firmar així no em fa res som MIQUEL MUT AMENGUAL

Informatiu Cultural de Marratxí

PORTULA

Martí Serra, portaveu del PSOE

Guillem Vidal, batle de Marratxí

Durant els darrers dies del mes de Març fou notícia la denúncia per pressumpta irregularitat urbanística, feta a Guillem Vidal, batle de Marratxí, per part del PSOE, al·legant que s'havien modificat les normes subsidiàries per tal de beneficiar-se'n de manera particular.

Vegeu la informació ampliada dels fets, de les acusacions concretes i una entrevista al batle sobre aquesta qüestió a les pàgines 6 i 7.

La naveta de Son Caulelles, més coneguda com a "Cova des camp de futbol" mereix estar en portada i en notícia ressaltada: a la fi l'han feta neta i hi han posat una porta; l'altra cara de la moneda és que ja torna tenir brutor i deixalles de la "civilització". Fins quan no hi haurà consciència del seu valor?

(Vegeu més informació a pàgines interiors)

4 DE FRESQUES

CENTRE SANITARI.

La contractació de les obres del projecte tècnic de la segona fase del centre sanitari de Marratxí, que actualment s'està construint dins el polígon industrial, va quedar damunt la taula al darrer plenari celebrat pel nostre ajuntament, per un estudi del mateix, proposta feta pel Sr. Batle i que fou aprovat per unanimitat.

AUGMENT DEL HABITANTS DE MARRATXI.

Segons es desprèn del darrer padró d'habitants format amb efectes del 1-1-89, Marratxí ja té 11.000 habitants; el moviment durant l'any 88 ha estat el següent:

habitants al 1-1-88	10.774.
les altes són:	
per naixement	114
immigració	902
total altes	1.016.
baixes per:	
per emigració	190
per defunció	53
total baixes	243.

Això fa que Marratxí el dia 1-1-89 tenguí 11.547 habitants. Lo que representa un augment de població del 7,7%.

APROVADA UNA NOVA URBANITZACIO.

En plenari celebrat el dia 14-3-89, l'Ajuntament va aprovar, de manera provisional, el pla parcial del sector 4.4, conegut per Ca'n Ramonell.

L'aprovació fou feta amb els vots favorables de U.M. i P.P. (abans A.P.) i en contra del PSOE.

El punt fou aprovat després d'un ampli debat entre representants del PSOE i el batle.

PRIMERA INTERVENCIO DEL PSOE.

En primer lloc prengué la paraula el regidor del PSOE Sr. Martí Serra, qui digué que l'aprovació d'aquest pla parcial de Son Ramonell, estava en contradicció total amb el cementiri que és fa a l'altra costat de carretera, i que no hi ha els metres necessaris per complir la llei de policia sanitària. I això pot suposar que hi hagi responsabilitats i que aquestes responsabilitats són subsidiàries, com diu l'article 78 de la llei de règim local.

POSSIBLE PETICIO D'INDEMNITZACIONS

Continuà el Sr. Serra, dient que es tengués en compte lo exposat per ell, perquè en poc temps hi haurà reclamacions i es demanaran indemnitzacions i són subsidiàries tots el que votin a favor, ho dic perquè per altra banda ja s'ha presentat a l'ajuntament la llicència demanant la construcció del cementiri.

CONTESTA DEL SR. BATLE.

El batle contestà al Sr. Serra, dient que sí, que les responsabilitats hi són, i que si nosaltres aprovàssim un pla parcial i no estudiàssim la normativa de les normes subsidiàries aniríem en contra de la llei. Com que en aquests moments el pla parcial que estam aprovant està dins la normativa de les normes subsidiàries nosaltres no incorrem dins l'article 78, hi ha els recursos oportuns, tant judicials com contenciós-administratius, per poder dur endavant el que s'aprova avui, està dins les normes subsidiàries, el que és pugui fer el dia de demà, que ara hi ha una instància a l'ajuntament que és el cementiri que no és el tema d'avui, llavors ja es veurà si s'entra o no dins la disposició legal de policia sanitària, si és que hi entra o no hi entra, el que sí entra exactament és la normativa que va avui a l'ordre del dia.

EL CEMENTIRI PRIVAT, TEMA DE FONS.

Després de les intervencions del Sr. Serra i del Batle Guillem Vidal, va prendre la paraula el regidor del PSOE Sr. Pardo, que dirigint-se al batle, li digué que ell havia promès un ple extraordinari sobre el cementiri i esperam que es faci aquest ple extraordinari.

NOVA INTERVENCIO DEL BATLE.

El Sr. Vidal contestà dient que "jo vaig prometre formalment que faria aquest plenari però a mi em consta que l'Ajuntament no ha fet cap actuació damunt el cementiri privat, encara, per part de l'Ajuntament, i com jo vaig donar la paraula en aquest plenari, a pesar de què sigui una competència pròpia de la Comissió de Govern es durà a ple".

Seguidament es passà a la votació del punt que fou aprovat com hem dit al principi amb els vots favorables de U.M. i P.P. i en contra del PSOE.

APROVAT DEFINITIVAMENT EL PROJECTE D'URBANITZACIO DEL SECTOR 4.2.

Fou aprovat el projecte d'urbanització del sector 4.2, dit així els nostres lectors i assistents al ple, no podem saber de que es tracta, però en poques paraules, direm que és

la zona qui hi ha previst fer-hi un centre comercial com ja vàrem publicar fa uns mesos.

El promotor és Colonia de Investiment S.A., hi haurà de presentar plànols detallats de la intersecció de la rotonda en la carretera PM-204, o d'Inca.

Aquest punt fou aprovat amb els vots favorables d'U.M. i P.P. i l'abstenció del PSOE.

NOU JUTGE DE PAU A MARRATXI.

Fou elegit darrerament per part de l'Ajuntament el nou jutge de pau del terme i el seu substitut, el resultat de l'elecció fou el següent:

Joan Bestard Juan 11 vots.

Antoni Triay Arias 6 vots.

Seguidament fou votat el substitut i el resultat de l'elecció fou:

Antoni Company Quetglas 11 vots.

Antoni Triay Arias 6 vots.

El batlle després dels resultats declararà elegit com a jutge de pau de Marratxi a Joan Bestard Juan i com a substitut a Antoni Company Quetglas.

EL GRUP "AIRES DEL PLA DE MARRATXI" CELEBRA EL SEU DESE ANIVERSARI.

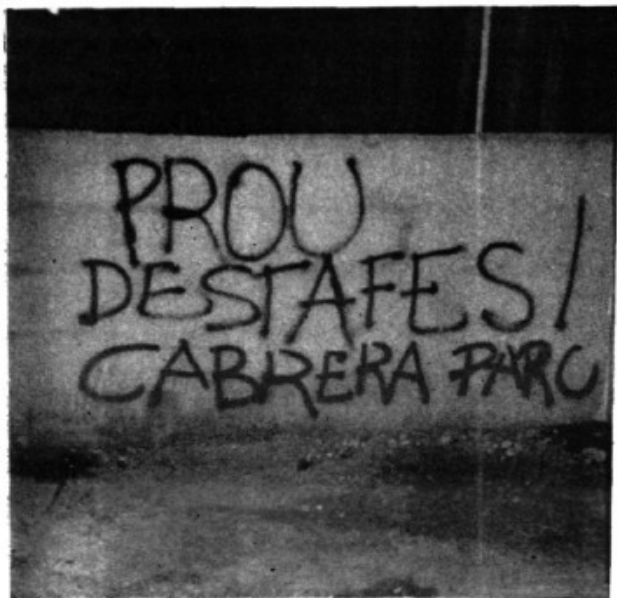
El grup del Pla de Na Tesa, "Aires del Pla de Marratxi" celebra enguany el seu desè aniversari. Aquest grup nascut era fa deu anys al Pla de Na Tesa, ha participat a distints festivals tan locals com forans.

PILAR SASTRE EXPOSA A ALGAIDA

Entre el 7 d'abril i el 6 de maig la ceramista Pilar Sastre tindrà una mostra de la seva obra al Molí d'En Xina, d'Algaida, en una exposició conjunta amb altres artistes. L'horari de dilluns a dissabte és de 17 a 20 h.

MIQUEL BOSCH

PINTADES AL TERME.

Darrerament han tornat les pintades per les parets del terme, aquest pic el motiu de la protesta dels embrutadors de parets era Cabrera, l'Aeroport i una que és l'única borrada que feia referència a Joan March del PSOE.

AUTO ESCOLA

KALET

C/ Mare de Déu de Montserrat, 30
Es Rafal - Tel. 27 39 97

C/ Perez Galdós, 9
Tel. 46 77 04

PALMA DE MALLORCA

CAMIONS COTXES MOTOS MOTORETS
C 1 B1 B2 A1 A2 Llicències

EL PSOE DENUNCIA

Per tal que els nostres lectors es puguin fer les seves propies opinions i saber com comença tot aquest assumpte, començarem la història pel principi.

Al ple de dia 14-3-89, hi havia un punt que textualment transcrivim sense ometre ni un punt ni una coma. Diu així:

"Donada compte i lectura del dictamen de la comissió d'ordenació del territori i urbanisme, de data 10-3-89, sobre l'informe tècnic de modificació puntual de les normes subsidiàries de planejament en quant a l'edificabilitat neta per parcel·la en sectors extensiva-1, tant en sol urbà, com sol apte per urbanitzar en tots els tipus.

Vist l'informe tècnic elaborat per l'arquitecte municipal, D. Jaume Bestard Sanso.

INTERVENCIÓ DEL SR. SERRA.

Sotmès l'assumpte a deliberació prengué la paraula el regidor Sr. Serra que va dir: nosaltres en principi hem estudiat un poquet més aquest punt perquè és un poc confús. Nosaltres no som tècnics i ens estranya en primer lloc que tenim unes normes subsidiàries i no pot ésser que a cada instant les anem modificant, les normes subsidiàries s'han d'aplicar, llavors que passa amb aquestes modificacions, resumint-lo una mica, és que als Garrovers que tenim una edificabilitat de 0,2 i a Son Caulelles que tenim una edificabilitat de 0,083. Això permetia que en els Garrovers es poguessin edificar 400 metres i a Son Caulelles es poguessin edificar 166 m.

Amb aquestes modificacions, ara resulta que en el sector de Son Caulelles es poden construir 300 metres i que als Garrovers es podran construir 200 metres. Possiblement això en el conjunt, en el global del terme resulti que l'edificabilitat és la mateixa però jo crec que hi ha agraus comparatius, primer per la gent que ja té cases fetes a dins Son Caulelles que es va haver d'atendre a les normes que hi havia i que només varen poder edificar 166 metres els quals puguin sortir perjudicats i que puguin demanar responsabilitats. I a la gent que va comprar els seus solars als Garrovers amb una possibilitat de construcció que ara ha canviat. Jo no sé si ha ha qualcò del consistori que hi tenguí cap solar per aquesta zona, ni que hi pugui tenir interessos en edificar això, lo cert és que el valor dels solars canvia molt i que per tant és una cosa que s'ha de tenir en compte i que abans de votar s'ha de mirar una mica els resultats que es puguin donar.

INTERVENCIÓ DEL BATLE.

Contesta el Sr. Batle dient: A les normes subsidiàries es poden fer els canvis oportuns sempre i quan, ho va explicar el senyor arquitecte municipal segons les peticions que pugin venir als ajuntaments. El percentatge que es marca les normes subsidiàries com un pla general, hi ha ajuntaments que tenen pla general, el que no es pot passar mai és el coeficient d'habitabilitat. Nosaltres amb aquesta modificació del percentatge no movem de cap de les maneres el percentatge d'habitabilitat, o sigui el que marca més quan s'aproven unes normes subsidiàries o un pla general és el percentatge d'habitatge, a dins el municipi, perquè això amb caràcter general forma una sèrie de circumstàncies. L'edificabilitat dels Garrovers, això es va fer amb el pla general antic es va mantenir l'edificació i aquesta gent no és responsable, aquesta gent que ha edificat tindrà la mateixa edificabilitat i els que han d'edificar s'hauran d'adaptar a les normes igual que quan hi ha una normativa nova s'ha de subjectar a les modificacions oportunes. Com sabem a un moment determinat i no cal fer comparacions, però hi ha hagut altres ajuntaments que han fet modificacions al pla general en el moment que era ajardinada ha passat a un altre zonificació distinta. Això que les normes no es puguin canviar i que en un moment determinat hi haguí un sol i canviar les normes tenguí un percentatge d'edificació o d'ús més determinat. Això és un sistema que jo, com va dir l'arquitecte municipal no li veig cap responsabilitat sinó que són dues tipologies d'edificacions iguals allà on posa el coeficient igual que són de 2.000 metres cada una i es posa la tipologia igual. Per anar de qualque manera a cercar les tipologies, que pentura va ésser una equivocació, quan es feren les normes subsidiàries, no abarcaven les mateixes tipologies urbanístiques d'aquell moment de parcel·les de 2.000 metres.

VOTACIÓ DEL PUNT.

El punt fou aprovat amb els vots favorables de U.M. i P.P. i en contra del PSOE.

I COMENÇA L'HISTÒRIA.

Després d'haver-se votat i aprovat que dins Son Caulelles passava d'una edificabilitat de 166 metres a 300 varen saber que dins la urbanització s'hi estava construint un xalet a nom

A GUILLEM VIDAL

7(59)

de la dona del Batle i que el director de l'obra era al mateix temps l'arquitecte municipal, que informava de manera favorable l'ampliació d'edificabilitat de les parcel·les. I que l'esmentat xalet supera en molt les normatives vigents abans de la modificació de les normes subsidiàries aprovades el 14-3-89, i que el xalet ja s'estava construint abans.

Per aquests motius, segons nos manifestaren el representants del PSOE, es posà una denúncia tant a l'Ajuntament com al Consell Insular de Mallorca, per tal de demanar que fossin aturades les obres.

Posteriorment, també el PSOE, posà una denúncia ja que dins l'Ajuntament hi figurava la sol·licitud de dos permisos d'obra pel mateix xalet.

DEMANEN LA DIMISSIO DELS CARRECS.

El PSOE en roda de premsa celebrada a Ciutat demanava la dimissió com a Batle de Marratxí i Vicepresident del CIM. de Guillem Vidal, ja que considerava havia fet un acte de prevaricació, al modificar unes normes subsidiàries que el beneficiaven quant a l'edificabilitat del xalet que s'està construint dins Son Caulelles a nom de la seva dona.

■ Per tal de poder oferir-vos la màxima informació del fet en versió directa, ens hem posat en contacte amb Guillem Vidal, batle de Marratxí, per conèixer el seu punt de vista sobre la denúncia feta per la F.S.B.

—La primera qüestió plantejada és sobre l'acusació d'il·legalitat del xalet que es construeix, a nom de Francesca Vich, a la urbanització de Son Caulelles...

—L'acusació és falsa. El xalet de Son Caulelles té permís concedit, amb la documentació correcta i la llicència corresponent. Aquí tenguin els documents acreditatius: la normativa actual indica que el mínim dels solars dins la urbanització de Son Caulelles és de 2000 m²; jo en tenc 4.004. Segons la normativa puc fer el 0'25 m³/m² de construcció, que em suposen 1001 m³, i jo en faig 940'12. D'ocupació de solar puc fer el 10%, que suposa 400'40 m² i jo en faig 349'9. També puc fer altures fins a tres plantes i només en faig dues...

—En aquest cas, per què creus que han presentat la denúncia?

—Depèn, sobretot, de causes polítiques i han volgut entrar en una matèria que sembla que no entenen. Ells no han vist el projecte actualitzat. Jo vaig començar amb la llicència de Begonya Suberviola, a la qual vaig comprar els terrenys. Quan vull dur a terme el meu projecte en faig fer un

redactat per José Luis Juan Coll i Alexandre Cortès i Cortès. L'entrà a l'Ajuntament i el 21 de març me donen la llicència del projecte nou per realitzar l'obra, que és el que ara s'està executant.

—Quina relació hi ha entre aquesta qüestió i la proposta del darrer ple de l'Ajuntament sobre canvi de normes subsidiàries?

—En el darrer ple hi hagué una proposta a la Comissió informativa d'ordenació del territori a l'Ajuntament per igualar el coeficient d'urbanització d'Es Garrovers i de Son Caulelles, perquè les dues urbanitzacions són de parcel·les de 2.000 m², i d'aquesta manera podrien tenir la mateixa edificabilitat.

La Comissió informativa es reuní i en parlà. El Sr. Serra hi era com portaveu i no va fer cap pregunta tècnica al respecte, però al ple va fer el comentari, molt usual en ell, de què hi havia interessos creats, pensant que el projecte que la meua dona realitzava dins Son Caulelles se podia beneficiar d'aquest canvi de normativa. I lo que he dit anteriorment, aquest projecte està totalment dins la normativa del pla parcial de Son Caulelles i de les Normes subsidiàries de Marratxí, i no de la modificació que ells suposen, perquè això ha d'esser aprovat abans per la Comissió provincial d'urbanisme. Això demostra que en temes urbanístics, com deim en bon mallorquí, mesclen ous amb caragols.

—Per què, de tota manera, aquest canvi d'ordenació?

—L'ordenació per tal d'igualar s'ha fet per compensar l'agravi comparatiu que podia suposar poder construir més en Es Garrovers. S'ha fet en base a unes demandes concretes dutes a terme a través dels serveis tècnics.

—Quines accions penses dur a terme enfront de l'acusació de la F.S.B.?

—Ahir mateix vaig fer una instància a l'Ajuntament de Marratxí demanant un informe de la denúncia del PSOE per part dels serveis tècnics i jurídics. Quan el tenguin s'enviarà al Consell Insular, perquè també han fet una demanda allà, i és l'organisme que té les competències sobre matèria d'infraccions urbanístiques. I davant el resultat d'aquest expedient, com a cosa particular perquè no vull mesclar l'aspecte polític amb el particular, prendré les determinacions judicials oportunes.

Sa Cabaneta

DURANT AQUEST MES PASSAT HA ESTAT NOTICIA...

La tallada d'un parell de pins a la plaça de Sant Marçal, degut al mal que feien les arrels a l'església, aixecant tot el trespòl.

L'asfaltat dels carrers general Goded, Rector Llompart, Ca'n Poncet i Vista Alegre; cosa que contrasta amb el mal estat d'altres carrers que pareixen tercer-mundistes, sense cap classe d'asfaltat i que sembla que hi ha veïns de primera i altres de segona categoria.

La detenció d'una banda de narco-traficans a un nou carrer de Sa Cabaneta, on després que la policia portàs una setmana de vigilància per la zona de Sant Marçal va poder fer l'esmentada detenció, amb trets inclosos que varen alarmar els veïns.

L'inici dels assaigs de la nova comèdia que el grup teatral local "Mitjorn" representarà aquesta temporada i que es tracta de l'obra de Joan Mas "Molta feina i pocs doblers".

Els continus talls d'aigua i llum que varem patir durant el mes, un d'ells durant més de vint-i-quatre hores.

L'anomenament de la cabanetera Joana Torres Gayà com a nova treballadora familiar de l'Ajuntament, en una oposició en la qual varen participar 18 aspirants.

La tràgica mort a Andratx, per motius laborals, del nostre veí Fermín Chamorro Lamata, que va néixer a Sòria però duia molts d'anys a Sa Cabaneta, on era molt estimat. Deixa dona i dos fills.

Les defuncions dels veïns Miquel Busquets Ripoll i Antònia Horguin Ortega, donant el nostre condol a la família i amics.

Les noces de Maties Amer Llabrés, veí de Santa Maria del Camí, amb Ma Ascensió Mestre Oliver, veïna d'aquest municipi i als quals enviam moltes felicitacions.

XAVIER FORTUNY

BASQUET PLA DE NA TESA (Juvenils)

El bàsquet Pla de na Tesa està passant uns moments d'eufòria, ja que després d'haver fet una primera fase molt bona i quedant en primer lloc amb qualque resultat d'escàndol, com l'aconseguit a Campanet per 53-103 o bé guanyant al líder fins aquella jornada, després de donar-los una lliçó del que és jugar al contra-atac, amb el resultat Santanyi 72, Pla de na Tesa 88, va aconseguir classificar-se per a la fase d'ascens.

En aquesta fase hi participen els següents equips: Santa Maria, Llucmajor, Impremta Bahia i Gesa Alcúdia. Durant el mes de març s'han jugat tres partits d'aquesta fase d'ascens amb els resultats següents:

Pla de na Tesa-	85	I. Bahia-	72
Santa Maria-	65	Pla T.-	111
Pla T.-	54	Llucmajor-	46

En la taula de classificació estan en el segon lloc, a 4 punts del líder Gesa Alcúdia, que encara no ha perdut cap partit i que és el proper rival del dia 1 d'abril al seu camp. Des d'aquí molta sort i a veure si en el pròxim número podem felicitar-vos per la victòria i, naturalment, per l'ascens que segur aconsegiureu.

G.M.

SON BONET

Com a punt de partida, val a dir que la gent d'Es Pont d'Inca se sap moure amb eficàcia quan sorgeix un tema que els preocupa. I és així que s'hauria de fer si no volem que sempre ens trepitgin el sembrat. De moment, sembla que les seves passes pel problema de Son Bonet han produït els primers fruits. Es varen constituir com a Associació de Veïnats i la seva junta gestora ha fet molta feina en poc temps. Primerament tengueren una reunió amb el batle de Marratxí el passat dijous dia 9 de març. El batle entengué la preocupació i la rotunda oposició dels veïnats contra el projecte de l'aeroport de Son Bonet. Es va comprometre en la mesura de les seves possibilitats i aconseguí una còpia del pla oficial de l'aeroport que es pretén fer, també va facilitar una reunió amb el director de Son Sant Joan. Un punt molt important és que el batle es mostrà d'acord amb la creació d'un gabinet d'assessors i estudiosos dels diferents punts tècnics i legals que formen el projecte d'Aviació Civil per a Son Bonet. D'aquesta forma l'Ajuntament donaria suport econòmic per a la investigació en profunditat de tots els temes referents al pla de Son Bonet.

El dilluns dia 13 de març la junta gestora es reuní amb el sr. Martínez Castaño, delegat de Son Bonet i va exposar els projectes i les intencions d'ampliar Son Bonet. El sr. Martínez comprengué, però, la força i la rotunditat del poble en contra de l'aeroport. Ells li demanaven informació sobre la possible il·legalitat de certes empreses que ja actuen i també sobre la falta de control o de seguretat en què es troben les instal·lacions.

I el dia 21 de març es varen reunir amb el sr. Meaurio, director de Son Sant Joan. Hi assistí el batle i 5 veïnats representants de l'Associació de veïnats. Exposaren l'oposició general del poble davant d'aquest fet. El director els digué que ja en tenia notícies i que ho havia fet arribar al director d'Aviació Civil, Martín Plasencia. Els prometé que els facilitaria una entrevista amb aquest i els veïnats li podran exposar en què es basen les seves queixes a través d'un

dossier de materials referents a aquest tema. En Meaurio va confirmar la falta de control que ara hi ha a Son Bonet per falta de mitjans i de la tècnica necessària. Ell com a professional creu que Son Bonet ha de continuar com aeroclub esportiu, però convertir-lo en aeroport comercial és un absurd, i més tenint en compte que hi ha un gran projecte per a Son Sant Joan, on hi haurà cabuda per aquesta idea. També creu que hi ha zones de Son Bonet que es podran retornar en benefici del poble i en definitiva, creu que l'estat en què està Son Bonet és deplorable.

Tot això ens fa pensar que aquest és un bon moment per demanar que allò que és ara terreny inútil i en mal estat es converteixi en una millora de la qual el poble en sortirà guanyant.

Sia el que sia l'acabatall d'aquest tema tan enrevessat, és evident que aquest grup d'Es Pont d'Inca es mereix l'enhorabona per tot quant està fent per a tot el poble, i no oblidem que a Marratxí hi ha altres zones que es veurien afectades tant o més que ells i en canvi es queden amb els braços creuats sense ni tan sols donar coratge al poble veïnat. D'això en parlarem en una altra ocasió, però em qued amb les ganes de recordar un altre afer en el qual quasi es va apedregar algú per una qüestió de "provada perillositat social"...

JOANA M. MATAS

MOTOS ANTIGUES

Pòrtol, lloc seca i que sols no s'hi fan ortigues pels indiots, ni per les persones pa, com diu la glosa, és un poble on molt sovint s'hi arreceren unes curolles ben vitenques. Potser la darrera, la més "in", és esser restaurador de motos antigues, restaurador de "ferros" que en diuen ells.

El diumenge 5 de Març, tres agosarats portolans ens en feren cinc cèntims, de la seva curolla. Cap allà a los nou, davant Ca'n Jaume es configurava una imatge inusual, no eren ni tres "mobilettes" ni tres "Kawasaquis". Eren tres motos de l'antigor. Una Lube, una Guzzi, i una Iso, que, a més d'un potser li va fer reviure temps passats, potser algú pensà que també n'havia tenguda una com aquelles i que acabà en les mans d'un "xatarrista" o desintegrant-se lentament a l'ombra d'una figuera. Potser també es revisqueren les canòssies que comportà fer-se amb aquell "ferro", un temps on les vaques anaven més bé magres i, com sovint em recorda el meu pare, el "Pelargon" era de mala qualitat.

Però darrera aquesta aventura personal d'en Tià "Polit" d'en Joan "Pinso" i d'en Pep Garau "Manyoles", no és una aventura anàrquica i solitària, una curolla volandera. S'ho han pres seriosament i ja han posat fil a l'agulla per constituir un Club de Motos Antigues.

De fet, aquest cinc de Març passat, aquests tres intrèpids restauradors de la nostàlgia participaren en un "Rally" de cotxes antics. Era la posada de llarg, la presentació en societat. Les motos, talment tres fadrines virginals i amb la flor del món a punt de clivellar-se, presentaven les millors gales i foren l'atracció de la trobada.

Però no heu de pensar que aquesta bella curolla sigui una cosa individual i anàrquica. Comença a tenir cos, i darrera aquests tres, n'hi ha d'altres que els fan costat i participen de la iniciativa.

Per això, si qualche dimecres vos acostau devers Ca'n Jaume, cap allà a les nou o les deu, trobareu una rotllada un tant atípica, no miren la T.V., no jugen a cartes, tans sols no parlen de dones, únicament tenen les motos antigues com a objectiu. Per això, Pòrtula s'hi acostà i participà de la seva tertúlia.

Sou un Club, o només vos ho deis?.

No, no, som un club amb tots els ets i uts, amb uns estatuts i tota la pesca. Reconeguts per la Federació Balear de Motociclisme. Això dels estatuts -remarquen- no és un pur formulisme, no es tenen per tenir, són necessaris per obtenir un marc legal, i sense el marc legal, no pots anar en lloc; no pots obtenir cap ajuda, ni tenir gens de representativitat.

Quin són els objectius del Club?.

Salvaguardar el patrimoni antic de les motos. Som uns ecologistes - si la moto no fa massa fun ni renou- del motociclisme. Volem demostrar a la gent que tenir una moto vella a dins de casa que s'està podrint és una mena d'atemptat contra el bon gust. Per tant pretenem animar la gent perquè les restauri. I com que tots nosaltres participam de la mateixa "bullia" ens hem constituït com a Club.

I què han de fer per fer-se socis?.

S'ha de tenir en compte que no és una societat ni un club amb finalitat lucrativa, però que té unes despeses; llavors haurem d'establir una quota que ens permeti fer front a aquestes despeses. Encara no sabem quant costarà. Per fer-se socis, no importa tenir una moto antiga, basta que algú li agradi la idea o que li agradin les motos, per fer-s'hi.

I els socis només pagaran?.

Què dius, animal! Les quotes només són per mantenir les despeses del Club. Ser soci et permet participar a les trobades de motos antigues que pensam organitzar, també permet tenir una intercomunicació d'experiències, donar el suport tècnic que poguem i també, el club, com a tal, tindrà més failitats

per accedir a peces antigues, que a vegades s'han de demanar fins i tot a l'estranger. Cosa que si es fes a títol individual, segurament no en farien ni cas.

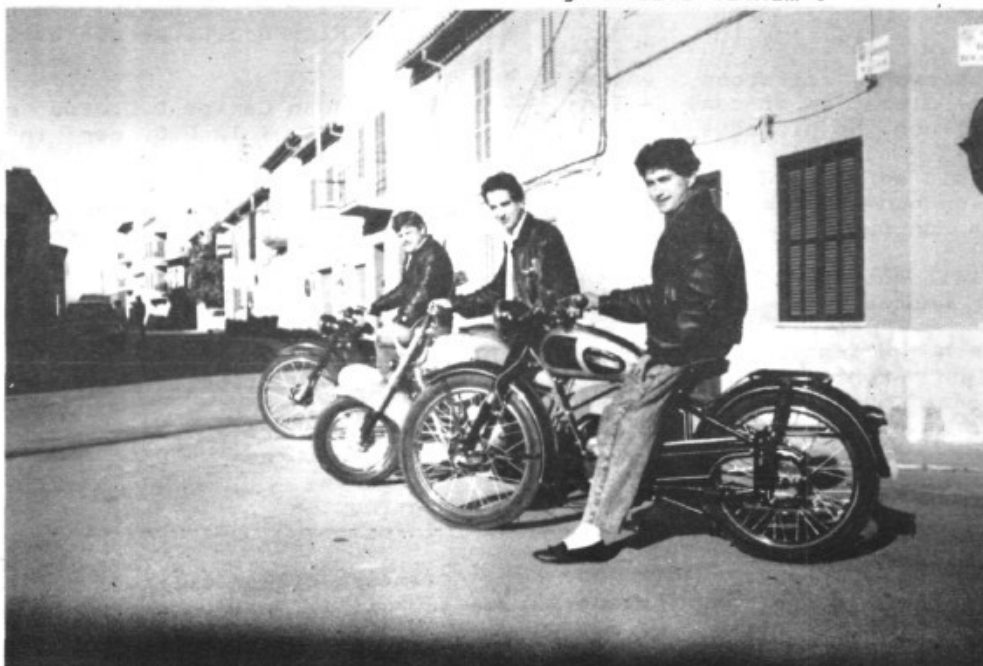
I tots, sou mecànics?.

No, ni prop fer-hi. Però entre tots, col·laboram i ens ajudam molt. Si un sap on pot trobar una peça ho diu als altres, o també cerquem les solucions més adients per reproduir fidelment la moto. S'ha de tenir en compte que moltes peces ja no es troben i, aleshores, o bé se n'han de fer de noves, o bé amb les existents al mercat de motos modernes s'han d'acoplar anant alerta que no desentonin del conjunt i s'ajustin tant com sigui possible al model original. A vegades, fer-te amb una peça és una cosa molt laboriosa, necessites molt d'enginy.

I, restauraríeu motos per negoci?.

No, és una cosa que a més de no tenir massa sortida, perquè a tot estirar, en faries tres o quatre a l'any, per tant no pots dedicar-te només a això, tampoc no és una tasca que sigui reconeguda per tothom. Les peces com hem dit abans són males de trobar i a vegades, fer-les de bell nou són cares. I de les hores no en parlem. Et duen massa feina, També s'ha de dir que quan agafes un "ferro" que no té forma ni compostura, un cop que l'has arreglat, que has passat tantes hores punyint-lo i fent-li coses, l'estimes massa i no és tan facil desprendre't d'ell.

"Per exemple, diu en Tià Polit, la meva, un cop acabada s'anirà als cent papers...I això sense comptar les hores de feina i la gent que d'una manera desinteressada ha col·laborat amb mi. M'agradaria, des d'aquí, donar les gràcies a tothom".

I de la trobada de cotxes, què?

Bé, va anar bé. Vàrem esser l'atracció. Les motos arribaren bé, era la primera vegada que feien un trajecte tan llarg. En tornar així mateix, feren qualque pet, però arribàrem bons i sans. De la trobada en sí, ens agradà, però fou una mica decepcionant. Potser pagàrem la novatada de conèixer el món dels antiquaris de cotxes antics. Es un món que és un hobby de "milionaris" i a més formen com un petit clan que només sembla que vulguin acaparar cotxes i més cotxes i tanmateix no els poden restaurar a tots i a vegades els tenen dins cotxeries mig abandonats. Potser, des de la nostra innocència, pensàvem que hi havia més solidaritat. No n'hi

ha tanta com la que nosaltres tenim. Nosaltres no anam a acaparar motos, ningú vol presumir de tenir-ne sis o set, amb una perhom ens basta i tant de bo que totes les que hi ha que es podreixen sortissin al carrer. Aquest és el nostre objectiu.

I com vos donareu a conèixer?

Fent trobades com aquesta que hi hagué el 5 de Març. Anant a passejar amb les motos etc.

Ja ho sabeu, si teniu una moto vella, o un "ferro" com ells diuen treis-li la pols i el rovell i posau-vos en contacte amb ells. Si no sabeu com ho heu de fer, si necessitau que vos animin, feis-vos socis del club de motos. A Ca'n Jaume, a Pòrtol, cap allà les deu, si no ha ha futbol ni massa festetgera; segur que els trobareu.

Junta Directiva.

President. Sebastià Ramis (Polit).

Vice-president. Joan Pere Martines Bonaque (de Ca'n Rumbet).

Tresorer. Antoni Bestard "Vermell".

Secretari. Jaume Pizà "Nigorra".

Vocals: Josep Garau "Manyoles".

Gabriel Ferrer "Paliva".

Josep Frau "Coix".

RAFEL CRESPI

Polícia

LA POLICIA MUNICIPAL INFORMA...

Mes de març

1.- Diverses colisions entre turismes. Al c/ Oleza, en el camí de Son Buc i en el Polígon. No hi hagué ferits.

12.- Colisió en el C/ Jaume I entre un turisme i un nin amb bicicleta, que hagué d'anar a Son Dureta.

14.- Colisió entre dos turismes en el camí de Son Ametler.

19.- La P.M. va traslladar un nin de 15 anys a un centre mèdic perquè s'havia lesionat quan va caure un pi mentre jugava a futbol a Son Caulles. Es tracta del jugador juvenil del Marratxí, Rafel Salom Vallespir. Varis pins i pals d'enllumenat varen haver d'esser retirats per la P.M. i personal de l'Ajuntament.

A les 12 h. una furgoneta PM-4984-AC intentà agafar uns taulons, havent d'intervenir la P.M.

20.- La P.M. va haver de dur a Son Dureta a Ricard G.C. perquè estava mig inconscient.

21.- Juan Carlos B.D. fou retingut per la P.M. i la G.C. per intent de robatori.

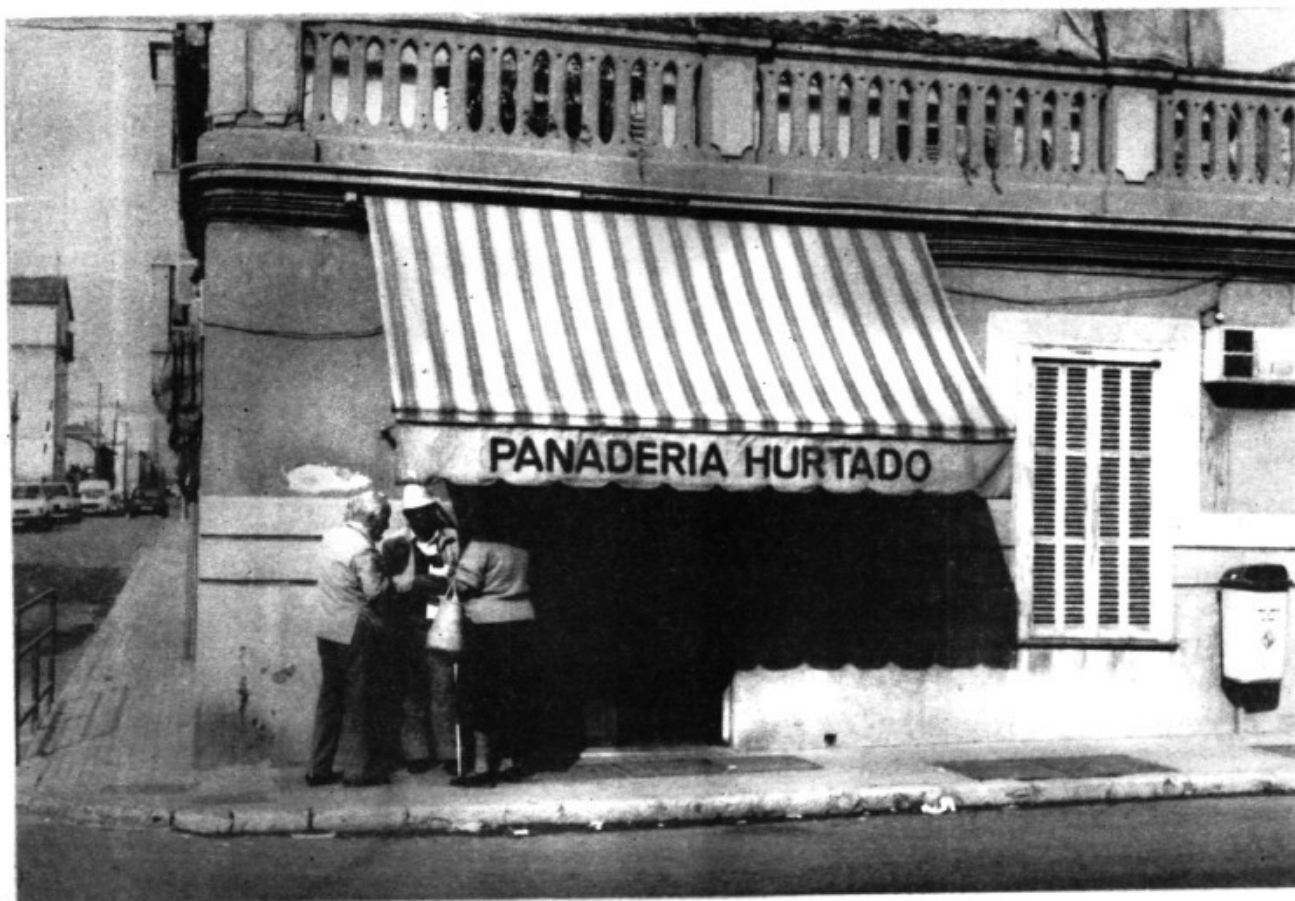
28.- Es produeix un accident quan dos individus anaven en motoret, resultant greument ferits.

29.- Devers les 21 uns nins varen pegar foc a un garrover en Es Garrovers havent d'intervenir els bombers del CIM per a la seva extinció.

Denúncies tràfic=	116
Id. per obres=	30
Atestats=	4
Detinguts=	1
Informes=	60

(Informació facilitada pel caporal de la Policia Mpal de Marratxí)

ES FORN DE CA N'HURTADO

Emplaçat a la cantonada del carrer de Sa Cabana i l'avinguda d'Antoni Maura d'Es Pont d'Inca, aquest forn és un dels més antics que hi ha a Marratxi en funcionament. Segons ens conten els seus estadans actuals, el forn s'establí a principis del segle XIX i el primer propietari fou l'amo des forn de Ca'n Jordi, conegut com un tal Sastre, de llinatge.

Na Francesca, actual propietària del forn juntament amb el seu home, en Fulgencio Hurtado, de qui agafa el nom el forn actualment ens conta una mica i amb molta amabilitat la producció i les especialitats de la casa: pa de tota classe, això és, pa moreno, blanc, barres, llenguets, sopes, ensaïmades de tota classe, etc. Bàsicament la producció és semblant a tots els altres forns.

Quant a les especialitats cal remarcar les ensaïmades de torró, les varietats de rebosteria i pastissos, cocarrois, panades i molt especialment la coca "Magdalena" casolana, especialitat de la madona Francesca.

L'horari al públic és de 6,30 a 14,00 hores el matins. L'horabaixa obren de les 17,30 fins a les 20,00 hores.

Família Hurtado. Gràcies.

Antoni Canyelles i Oliver

excursions

VOLTA DES PUIG CARAGOLER

Aquesta excursió és una espècie de la volta al Puig Roig, però en petit, ja que els dos puigs estan units i es pot contemplar la vista d'un meravellós paisatge.

Aquesta excursió la començarem des de Mosset, que està a la carretera de Lluç a Pollença, en el Km 28. Anirem a Mosset i darrere les cases veurem un camí, el seguirem tombant a la dreta, en direcció NE. Al cap de poc temps trobarem les cases de Femenia Nou; seguirem endavant pel camí de l'esquerra fins arribar a Femenia Vell, després veurem un camí de carro que s'enfila per un frondós pinar, l'agafarem i a la primera volta tombarem cap a la dreta. Aquest camí ens durà a la font den Calota. En aquesta font s'acaba el camí, però davant la font veurem un camí que va davallant cap a l'esquerra. Aquest camí segueix fins arribar al Coll Ciuró, que el veurem en front nostre. En esser dalt des Coll Ciuró ens trobarem amb una gran esplanada, seguirem p'enmig d'ella fins arribar a una caseta en ruïnes i molt a prop de

la font del Castell. Aquí és un bon lloc per fer una aturada i contemplar la meravellosa visió de la muntanya. I també podrem contemplar el vol d'algun falcó o voltor, ja que és un dels pocs llocs que hi ha aquests animals. En tornar prendre la marxa seguirem endavant fins arribar a una paret que separa una esplanada d'un collallar. En esser a la paret tombant a l'esquerra veurem el Coll des Pinotons i dalt d'ell veurem un petit puget i anirem dret cap a ell. En esser dalt dels Pinotons seguirem en direcció S. fins arribar dalt del Coll dels Ases. Aquí trobarem un camí empedregat, l'agafarem a l'esquerra i ens durà a les cases de Mossa. En haver-les passades, baix d'un penyal a la nostra esquerra, veurem un dipòsit d'aigua i una barrereta; passarem per allà i vora vora de paret arribarem a un bosc d'alzines que hi trobarem a l'esquerra un camí que ens durà a Mosset, i d'aquí a la carretera, que serà el punt d'arribada.

Duració aproximada: 4 hores

Jordi Cloquell

CARAGOL TREU BANYA

SUGGERENCIA ESPERANT CONTESTACIO

Aquest mes no hem fet cap entrevista, però vull fer una suggerència a l'excel·lentíssim Ajuntament de Marratxí i és la següent:

Com segons se va acordar a un ple de l'Ajuntament, l'escorxadador que hi ha a Pòrtol s'hi faria la casa de cultura, cosa que encara esperam i ho dic perquè així com varen dir el temps de les eleccions si hi havia un grup de joves que volgués fer un grup, se li donarien totes les possibilitats i facilitats possibles i el grup ODEMA "Els Ocells de Marratxí" del qual jo som el portaveu, volem fer-li aquesta pregunta: per què com jo vaig escriure al Batlle no nos donen tot el material, comptant amb els mobles que tenia abans el Grup "Focs i Olles" i nos donen un tros de local a l'escorxadador?. Si no

pot ser li demanava que nos ajudant llogant el local que hi ha al carrer Major, just entrant a Pòrtol, que nos pareix que està la mar de bé, i si no que nos deixin o nos donin un local a on reunir-nos. Jo just li deman aquest favor a l'Ajuntament, que nos ajudi i nos llogui el local que abans he citat esperant la contestació.

LA NOSTRA PETITA GRAN HISTORIA DEL GRUP ODEMA, "ELS OCELLS DE MARRATXI"

Bé, com anava contant el mes passat, jo vaig quedar tot sol amb el grup, però un tal any de 1987 vaig trobar un parell de grans companys que estaven decidits a fer o tornar fer el Grup ODEMA i varem tornar reunir-nos a casa de cada un dels components. Després nos repartírem la feina. Jo, Bernat Reyes i Sureda, som el portaveu; Pau Bujosa Bauçà és el tresorer, Vicenç Caldentey és el secretari, Martí Comas és el guia per a les excursions, Santiago González és vocal i Josep Tribaldos és l'altre vocal. Així hem quedat constituïts com a grup, però com ja vos he dit, abans nos reuníem un dia a una casa d'un, un altre dia a la casa de l'altre i així nos veim i nos reunim. Continuarà el proper mes.

BERNAT REYES I SUREDA

LA COVA ARTIFICIAL DE SON CAULELLES

A la fi l'Ajuntament se n'ha preocupat i hi han col·locat una porta que, de moment, la defensarà de les mostres d'insensibilitat i de desconeixença històrica i cultural que ha patit durant els darrers anys.

Aquesta cova d'enterrament, amb forma de naveta invertida, correspon al tipus de tomba mediterrània, tan característic a l'època pretalaiòtica mallorquina. Es situaria, per tant, en una datació inclosa entre el 2000 i el 1300 a.J.C., segons cronologia de Guillem Rosselló Bordoy. Està situada en terrenys, avui ja parcel·lats, de l'antiga possessió de Son Caulelles, just darrere el camp de futbol municipal, entre Pòrtol i Sa Cabaneta.

El seu descobriment està a cavall entre els darrers anys del segle passat i els primers de l'actual. Hom explica que volent aprofitar el clot que deixava una figuera morta es trobaren amb l'entrada. El seu primer visitant científic degué ésser Vicenç Furió, el qual no constata cap tipus de troballa material. Més envant, el 1926, W.J. Hemp l'estudià amb més profunditat i donà a conèixer els resultats en un estudi publicat a la revista "Archaeologia".

Durant molts d'anys, l'entrada estigué protegida per una porteta que s'arribà a deteriorar amb el pas del temps. Això provocà que la incultura de la gent en fes lloc de deixalles, arribant a omplir-la de brutor. Fa uns anys, el Grup d'Esplai Focs i Olles de Pòrtol, avui ja desaparegut, aconseguí l'assessorament del Museu de Mallorca per a la seva neteja i per a l'adequantament dels voltants. Durant l'operació a l'exterior es trobaren fragments de ceràmica talaiòtica, cosa que avala el seu ús en època posterior a la de la construcció. Recentment -després d'una nova etapa de brutor i total abandó, denunciada repetidament a través d'aquesta revista- sembla que l'Ajuntament s'ha decidit a protegir-la i a conservar-la. S'ha arribat a un acord amb l'actual propietari, Joan Font, sobre aquesta qüestió i va venir un tècnic de Belles Arts per supervisar la tasca de neteja duita a terme per la brigada municipal. Durant el mes passat es va netejar i es col·locà la porta. Molt bé, però queda clar que no basta. En aquests moments ja hi torna haver l'exterior brut; algú ja hi ha tornat tirar escombraries. Si no hi ha un

mínim de vigilància aviat tornarà estar impresentable. Es necessària, per tant, la segona part: la protecció. S'ha parlat d'una possible col·laboració amb l'Escola de Margers per tal d'enrevoltar-la d'una paret seca de baixes dimensions i col·locar-hi reixeta a la part superior. Potser serà una solució, però cal apressar-s'hi.

Aquesta cova, catalogada com a "02.C.0766" a l'"Inventario de los monumentos megalíticos i restos prehistóricos i protohistóricos de Balears" es pot considerar com el millor monument del nostre terme, a part d'ésser el més antic. Tant arquitectònicament com artística resulta perfecta. Tenint en compte el desmesurat creixement urbanístic del nostre municipi, en detriment dels valors ambientals naturals, és necessari reivindicar la importància històrica i cultural d'aquesta Naveta i prendre consciència de la seva vàlua ara que encara hi som a temps. Demà, per desgràcia, pot ésser massa tard.

Biel Massot i Muntaner

ARQUITECTURA I CULTURA

Marratxí, municipi del que formen part Sa Cabaneta, Pòrtol, Es Pla de Na Tesa, Es Pont d'Inca i Marratxinet, ha sofert bastants de canvis; influenciat pel creixement de Ciutat. Canvis tant en el seu aspecte industrial, com a comercial i residencial.

Aquests factors han motivat, durant aquests darrers anys, l'ampliació de nuclis ja existents, com Son Verí o Sa Cabana i d'altres completament nous, com Es Pont d'Inca Nou, Es Figuerà....

Aquest creixement ha afavorit l'aparició d'urbanitzacions i d'edificacions moltes vegades il·legals; edificacions aixecades la majoria durant el cap de setmana, amb material de poca qualitat, amb falta d'estètica i bon gust.

Malgrat tot això, els nostres pobles, situats entre turons, clotades i planes, encara conserven llur caràcter propi. Les seves edificacions continuen mantenint els elements arquitectònics propis de l'arquitectura popular mallorquina.

Aquestes cases primitives i populars ostenten un tret específic, tals com l'anonimat, l'espontaneïtat, fàcilment intel·ligibles i adequades a l'entorn.

L'estructura d'aquestes edificacions és relativament variada i depèn no sols de la seva situació geogràfica sinó fins i tot de la voluntat del mestre d'obres que les crea. La gran majoria de les cases dels nostres pobles semblen aixecades amb els mateixos patrons, malgrat les diferències accidentals que es puguin trobar en elles.

Si passejam pels pobles del nostre municipi trobarem vivendes amb un i dos aiguavessos, cobertes amb el sistema de teulada; la façana, normalment d'esquema simètric, on destaca el portal que sol ésser de mig punt, pla o escarser; les finestres de forma rectangular, una a cada banda del portal del carrer i en el pis superior tres, dues i a vegades una. Les finestres solen ésser poques i petites.

A la teulada veurem els funerals de capellet i sortadament encara veurem les teules pintades o de moro al voladís.

També podrem observar els pous de capell, les cisternes al corral, algunes vegades dins la casa i poques vegades al carrer; l'estable, per a la bístia; el forn casolà sempre en el corral i finalment, l'excusat.

A més a més cal assenyalar la importància dels petits detalls que es troben a tota l'arquitectura dels nostres habitatges: els rellotges de sol, les finestres llavorades, els colls de cisterna...

Amb tot i això, aquests darrers anys han anat apareixent una sèrie d'edificacions a l'interior del nostre municipi que no s'adapten a les formes i textures de les cases actuals.

Per altra banda la desocupació de bon nombre de cases ha permès la deterioració d'aquestes, tot el que hem dit abans ha possibilitat l'enderrocament de moltes cases i la transformació de la fesonomia dels pobles del nostre terme.

D'aquesta manera hem perdut i perdem un patrimoni cultural que és de tots i que dissortadament a hores d'ara ja és irrecuperable.

Jo pens que un dels camins que tenim per conservar el que encara ens queda, és el de l'educació i, una bona part de la qual està en mans de l'escola. Aquesta ha d'ajudar els futurs ciutadans a veure, conèixer i comprendre tot el que l'enrevolta. Ha de facilitar les eines adequades perquè puguin valorar el passar com a senyal d'identitat. Així crearà una consciència col·lectiva, un canvi de mentalitat, una renovació en benefici de l'estètica, de l'harmonia i del bon gust que vaja en consonància amb l'entorn.

D'aquesta manera, és possible que estimin, respectin i conservin tot el que abans han vist, han conegut i han comprès.

També cal que les institucions hi participin dins el projecte de conservació del patrimoni arquitectònic, encara que no sigui protegit. L'Ajuntament és i serà el capdaventer en la conservació i protecció del patrimoni cultural, del qual tots som hereus.

En definitiva, el nostre municipi té en els seus nuclis, en els seus carrers, a les seves cases, a les seves possessions, als seus molins...; un llegat arquitectònic prou important perquè els seus habitants se sentin orgullosos.

No ho dubtem, estimem la nostra història, la nostra cultura escrita en les pedres, en el fang, en el seu habitants; ja que ens ajudarà a retrobar la nostra identitat com a poble i ens farà més humans.

I per acabar, aprofitaré les paraules d'en Miguel Delibes

"Todo cuanto sea conservar el medio es progresar; todo lo que signifique alterarlo esencialmente, es retroceder."

Bonifaci Molada i Pradas

Tampoc no podem deixar de banda la família. Ella juga un paper molt important a l'educació i formació dels seus fills. Ella pot difondre i a la vegada transmetre el saber tradicional dels seus avantpassats.

EDITORIAL

EL POBLE HA DE SABER LA VERITAT.

A les planes d'aquesta revista, haureu llegit la notícia de la denúncia formulada pel PSOE en contra del Batle Guillem Vidal. Creim que és una qüestió molt greu i que la cosa no ha d'acabar com la processó de sa moixeta, sinó que s'ha d'arribar al fons del tema. El poble, votant i teòricament sobirà a una democràcia, té el dret de saber si els qui ell votà s'aprofiten de la confiança atorgada en benefici seu o és mentida.

El batle ha de demostrar que és mentida l'acusació del PSOE. O el PSOE ha de demostrar que és veritat la seva acusació. I si el batle s'ha beneficiat de la seva posició en temes particulars, ha de presentar la dimissió i anar-se'n a casa seva. I si per contra s'ha tractat d'una calúmia del PSOE, igualment el seu portaveu ha de presentar la dimissió.

Lo únic que s'ha de fer és demostrar la veritat de les acusacions o la falsetat de les mateixes, I EL

POBLE HO HA DE SABER. L'acusació és a bastament greu perquè la cosa no quedi, com solen fer els polítics, en un seguit de desmentiments de cadascuna de les parts. Si s'ha d'arribar als jutjats s'hi ha d'anar, però s'ha de saber la veritat i tota la veritat. No ha d'ésser com molts de temes polèmics que al llarg dels deu anys d'ajuntaments democràtics han anat sorgint i per interessos de les dues parts o perquè l'acusat i l'acusador arriben a un acord en un tema polític hi tiren terra damunt, i mai més se'n parla.

Aquest pic, uns o altres han de demostrar la veritat i l'han d'informar al poble que els votà, sinó quedarà el dubte sempre de qui tenia la raó i de qui havia comès la falta. Creim que el poble de Marratxí ha de saber la veritat de tot aquest assumpte per molt enfora que s'hagui d'arribar. I si tant els uns com els altres no demostren res, lo que haurien de fer a les properes eleccions, si tenguessin dos dits de vergonya, és no tornar-s'hi presentar.

LA REDACCIO.

PORTULA

LLOCS DE VENDA

PORTOL

AUTOSERVEI CA'N CROSTA
CAFE CA'N JAUME
PAPERERIA S'ESTEL
PAPERERIA CONXIN

SA CABANETA

CAFE CA'N CARRIO
CAFE NOU
PAPERERIA SA CABANETA

ES PLA DE NA TESA

AUTOSERVEI MATAS

ES PONT D'INCA

PAPERERIA XAROL
PAPERERIA FRANCE

V FIRA DEL FANG

19(71)

ESPECIAL

Colcant amb una carrossa
ben vestit i a passejar
fer feina sense cobrar
sa festa no és massa grossa

Aquesta és una glosa feta de mestre Tomeu "Isidro" amb motiu d'haver anat amb la carrossa representant de Marratxí a les Festes de Primavera celebrades a Ciutat l'any 1963.

Degut a la composició mostrant l'aspecte oller de la Vila creim que és oportú col·locar aquesta foto encapçalant les planes dedicades a la cinquena edició de la Fira del Fang de Marratxí.

Dins l'olla -que fins fa poc va estar a l'escola de Sa Cabaneta, mentre els siurells gegants varen estar molts d'anys a l'entrada de la casa de la Vila- hi podem veure na Caterina de s'Hort des Pi. Menant el tractor, en Pere de Son Caulelles, jovença ell. Pujant el fang, mestre Tomeu "Isidro", just devora mestre Biel "Algaidí". A l'esquerra un dels xeremiers del nostre poble, mestre Joan "Sastre" i a la dreta, vestit a l'ample i amb un tambor, en Bernat "Bou". Les nines d'aquell moment, vestides de pageses, que se poden identificar són na Bel Juan "de na Martina Generala", na Caterina de Ca'n Crosta, na Caterina de Ca'n Roqueta (+) i na Caterina Verdera. La foto està tirada a l'avinguda Argentina de Ciutat i ens ha estat facilitada per na Maria Amengual Amengual, de Sa Penya, a la qual agraïm la gentilesa.

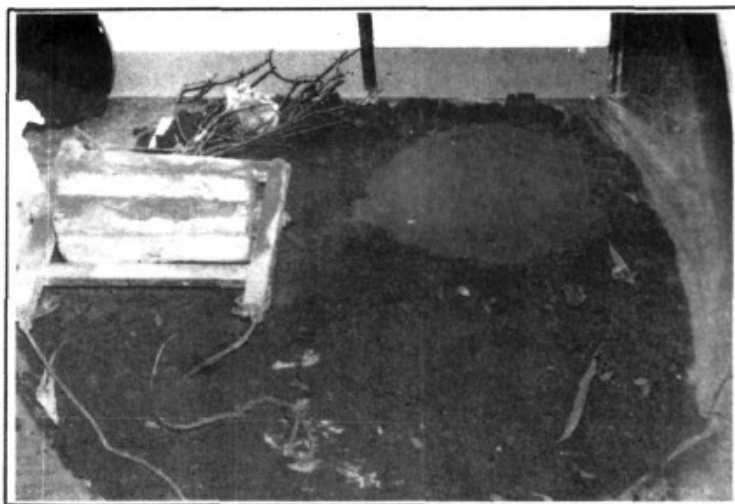

Ca's Canonge

Aquests eren els stands dels
marratxiners que exposaven a la V Fira
del Fang. Com podreu comprovar es varen
cuidar molt més de la presentació i dels
detalls que en edicions anteriors.

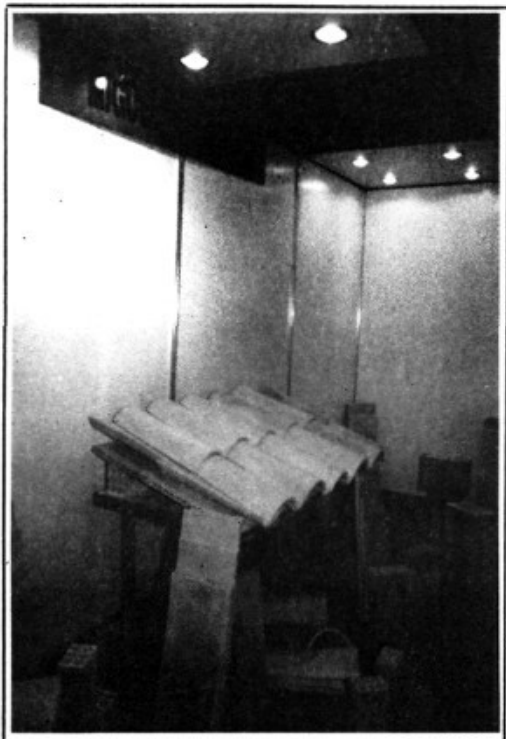

Sa Penya

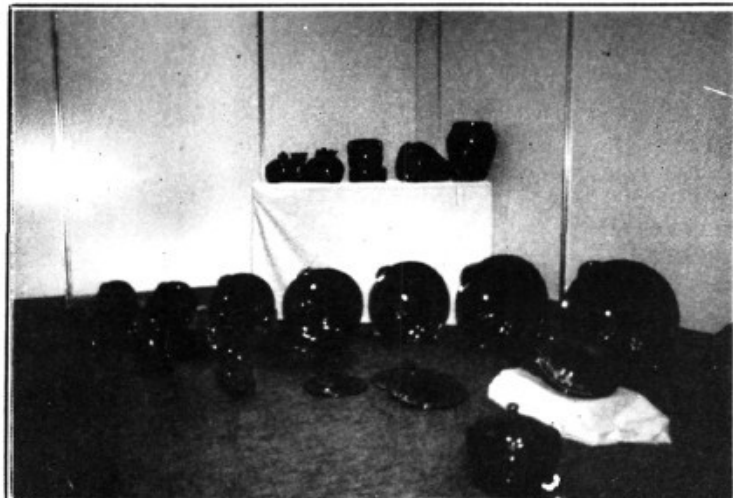

Ca'n Vent

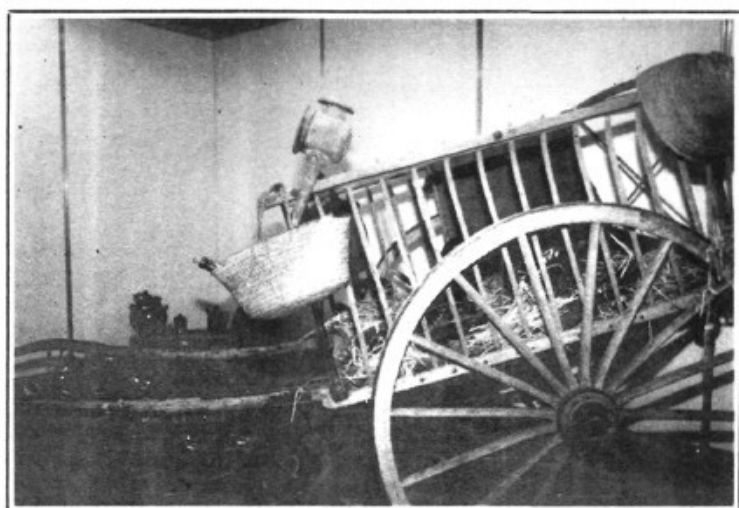

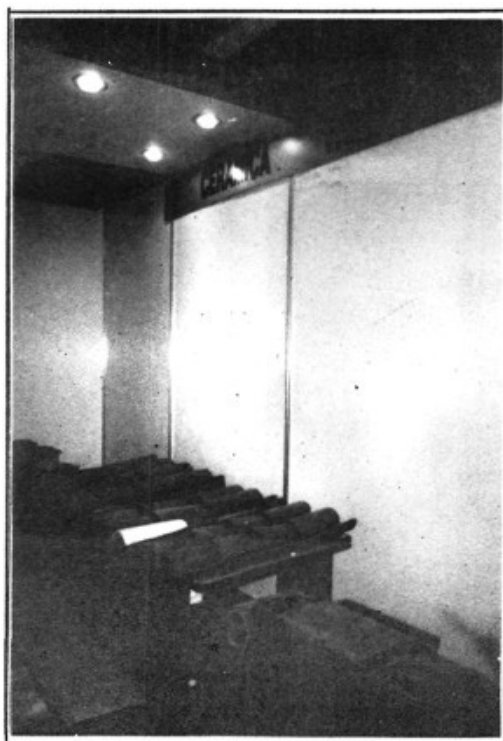
Sa Teulera

Sa Roca Llisa

Es Porxet (Esperança Amengual)

Ca'n Vich

Son Ros

Ca'n Bernadi

Ca'n Bernadi Nou

Una de les novetats d'aquesta Fira va ser la participació del centre ceràmic d'Agost (Alacant). En representació dels obradors d'aquell poble ens va acompanyar durant tota l'edició Ilse Schütz, directora del Museu de ceràmica local. Deixam pendent per a propers nombres la xerrada que férem amb ella sobre els artesans alacantins, el Museu i els seus treballs d'investigació sobre el tema.

També deixam pendent una visió de diverses ceràmiques, que com aquestes ximbombes de Miquel Albertí de Lluçmajor, tenen relació amb la Música. O d'altres petits detalls que tenen una gràcia per la seva temàtica.

Dues de les simpàtiques i eficients nines que se'n cuidaven de la recepció i de la informació general de la Fira.

CONCURS DE CERAMICA ESCOLAR
Treballs premiats:

Cicle inicial: Laura Canyelles (Blanquerna), Joana Ma Cabot (Costa i Llobera), Miquel Costa (Santa Teresa)

Cicle mitjà: Elionor Amengual (Costa i Llobera), Ma del Mar Barceló (Sta Teresa), Carolina Vilche (La Salle)

Cicle superior: Aina Ma Serra i Antoni J. Salvà (Sta Teresa), Concepció Roldan (Blanquerna), John Christie (Costa i Llobera)

SEGON CONCURS DE FOTOGRAFIA
"FIRA DEL FANG"

Primer premi: Bartomeu Aguilar Jofre

Segon: Emili Muñoz

Tercer: Liliana de Amicis

(Vos oferirem els treballs en properes portades de Pòrtula).

Tres dels premiats en el concurs de ceràmica

Un moment de l'entrega de premis, el dia de la clausura de la Fira

Un aspecte de l'exposició de treballs en fang dels escolars de Marratxí

ELS STANDS GUANYADORS

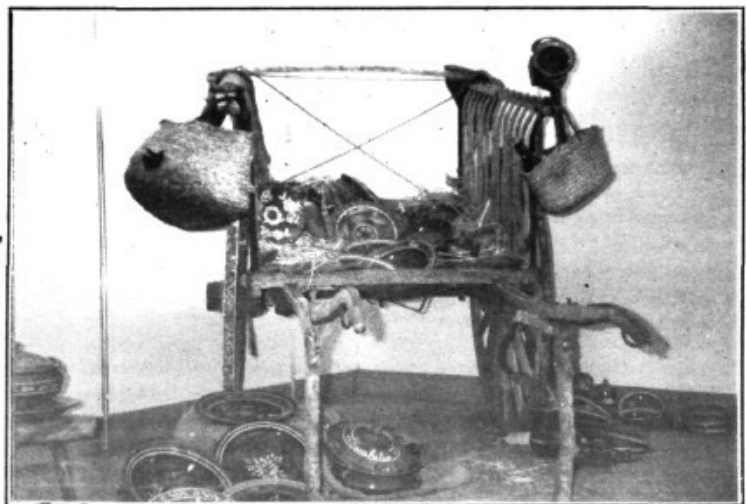
25(77)

Per segona vegada es varen atorgar 3 premis als millors stands, en opinió del jurat. Aquest va estar format per un grup de persones assistents a la Trobada de Premsa Forana i pels mateixos participants a la Fira. Es va valorar, sobretot, la presentació i el muntatge.

Primer premi, Carme Hermoso, d'Algaida

Segon, B. Pons i M. Aguiló, de Ciutat

Tercer, Es Porxet (Esperança Amengual), de Pòrtol

REIVINDICACIO ARTESANS

Incloem aquest escrit per considerar-lo de màxima importància de cara als Mestres Ollers, Gerrers i Mestresses Siurelleres del nostre poble. Creim que aquestes persones que han treballat tota la seva vida a l'obrador de fang tenen dret a qualsevol "carta", títol o permís que se pugui establir. Des de la revista Pòrtula -i demanarem que sigui des de tota la Premsa Forana- ens unim a la seva petició. 5-III-1989

EL GREMI D'ARTESANIA CRITICA LA MARGINACIO DE L'ARTESANIA POPULAR PER LA PONENCIA TECNICA.

El Gremi d'Artesanies Vàries de Balears, federat a PIMEM, considera que els criteris que aplica la Ponència Tècnica per atorgar la Carta de Mestre Artesà marginen un sector molt important de la nostra artesanía popular, ja que estableix uns criteris summament elitistes i exclusivistes a l'hora de qualificar els exàmens per a la obtenció de la Carta de Mestre Artesà.

El Gremi d'Artesanies, que no està en contra dels criteris de qualitat exigits, assegura que l'artesanía popular no està prou reconeguda per aquesta Ponència Tècnica, que basa la concessió de la Carta en criteris fonamentalment artístics, marginant sectors fonamentals de la nostra artesanía popular, com és el cas de Pòrtol. Per això, el Gremi considera necessari que s'elaborin unes bases amb diferents criteris, i que aquestes siguin aplicades per una nova Ponència Tècnica, acabant així amb aquesta marginalitat imposada a certs sectors artesanals i aconseguint que s'atorguin Cartes de Mestre Artesà a persones de reconegut prestigi professional, sense necessitat de realitzar exàmens previs. Per altra part, el Gremi Artesanal de PIMEM sol·licitarà al conseller Gaspar Oliver que es concedeixin subvencions sense interessos a l'artesanía per afavorir l'apertura de nous camins comercials.

CINQUANTA MESTRES ARTESANS

Actualment s'ha concedit la qualificació artesanal a una cinquantena de mestres i a unes vint-i-cinc empreses, però el Gremi considera que si es deixassin de banda els criteris elitistes de la Ponència Tècnica, la qualificació artesanal es podria concedir a més de dos-cents artesans.

Es per això que el Gremi duu una intensa gestió amb el conseller Gaspar Oliver per a que sigui concedida la qualificació artesanal a empreses que, pel seu reconegut prestigi, haurien de

comptar amb aquest important aval. Al mateix temps, aquestes empreses donarien prestigi a la Carta de Mestre Artesà i les Etiquetes d'Homologació de la Qualitat Artesanal, "pels seus amplis coneixements i el seu arrelament en l'àmbit artesanal, i perquè compten amb mèrits suficients per obtenir aquesta Carta sense necessitat de cap tipus d'exàmens".

L'ORDENACIO LEGAL DEL SECTOR

Balears ha estat una de les primeres Comunitats Autònomes que va posar en marxa una legislació sobre artesanía. La llei 4/1985 del 3 de maig, té com objectiu la delimitació i ordenació del sector per tal d'establir les bases d'un marc d'actuació que fomenti, doni suport i promoció les empreses emmarcades en el sector artesà, amb l'objecte d'amillorar llurs condicions de rendibilitat, gestió i competitivitat. Per tant, la Conselleria de Comerç i Indústria va regular en aquesta llei els requisits per adquirir la condició d'empresa artesana; Per a la classificació d'activitats artesanals i el repertori d'oficis; Dels requisits acreditatius per a l'obtenció de la condició de mestre artesà; De la qualitat i identificació dels productes i, finalment, per a la creació d'una Comissió d'Artesania i la possibilitat de l'establiment de zones d'interès artesanal.

En aquest sentit, la nostra Comunitat Autònoma ha recollit, de forma satisfactòria, totes les qüestions que pertocuen al sector. Dins la classificació de les activitats artesanals que estableix la Conselleria se fa la distinció entre artesanía artística o de creació, artesanía de producció de béns de consum, artesanía de serveis i artesanía popular, totes elles al mateix nivell.

Les Comunitats Autònomes que hagin establert lleis sobre artesanía coincideixen en assenyalar que l'artesanía es tracta d'un tipus d'activitat de creació, producció, transformació i reparació de béns i la prestació de serveis. També consideren que la intervenció personal constitueix un factor predominant en el procés de producció, coincidint en què el tipus de producte és individualitzat i no s'acomoda a la producció industrial.

Per tot això, el Gremi d'Artesanies Vàries de PIMEM intenta que la Ponència Tècnica actual deixi de costat els seus criteris elitistes i exclusivistes i s'adapti als criteris generals pels quals es regeix l'artesanía, allà on s'atorga a la popular el valor que mereix.

TROBADA DE LA PREMSA FORANA

El dia 5 de Març, organitzat per aquesta revista i amb el patrocini de l'Ajuntament tingué lloc una trobada de la Premsa Forana de Mallorca.

A les deu del matí els representants de les distintes revistes de l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca es concentraren a la Fira del Fang. Seguidament, amb autocars posats a disposició de l'Associació per part de l'Ajuntament, feren un recorregut pel terme, començant pel Pla de Na Tesa i Es Pont d'Inca per pujar posteriorment a Sa Cabaneta i a Pòrtol.

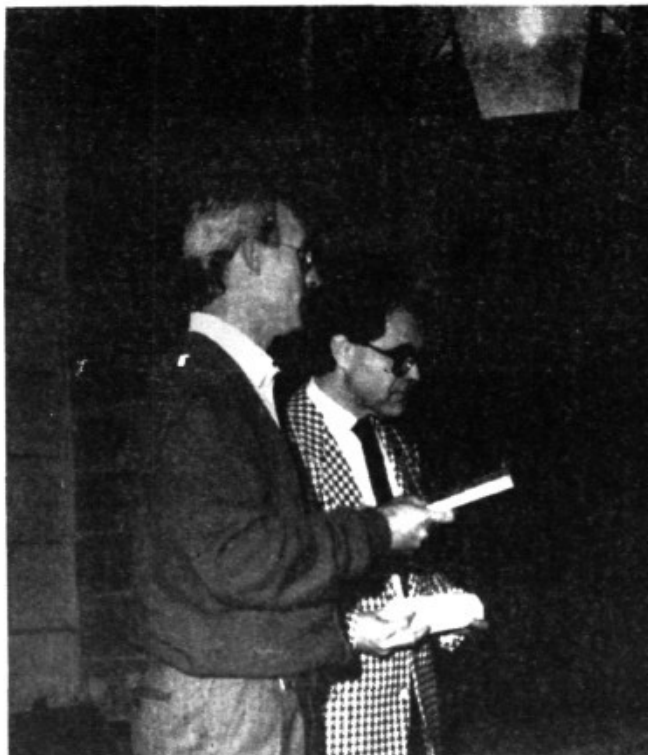
A Pòrtol visitaren l'olleria de Ca'n Vent, on en Toni "Monjo" donà les explicacions pertinents. Així com anaven sortint els fou entregat a cada un una olleta en record d'aquesta trobada. Seguidament i a peu anaren fins al cine on altre pic dins l'autocar es varen traslladar fins a la Cova de Son Caulelles, la qual pogué ser admirada amb prou llum gràcies a la bombeta col·locada per la brigada municipal.

Altra vegada al punt de partida, feren un recorregut per la Fira de Fang, per acte seguit passar a un dels salons on Antoni Montilla, tinent de batle de Cultura, els donà la benvinguda i obrí l'acte de presentació del llibre "Pòrtol, Guia d'Olleries", amb parlament a càrrec de l'escriptor Gabriel Janer Manila, que podeu trobar reproduït girant algunes planes.

Després l'Ajuntament els oferí un dinar, al final del qual poderen gaudir de l'actuació del grup "Musica Nostra" i dels "Xeremiers de Sa Calatrava" que feren la presentació del darrer disc.

Finalment celebraren la seva assemblea anual.

PRESENTACIO DEL LLIBRE — 29(81)

(Paraules de Gabriel Janer Manila en la presentació del llibre Pòrtol, guia d'oleries efectuada en el marc de la Fira del Fang durant la Trobada de Premsa Forana)

TOTES LES OLLES DE TERRA.

Volguts amics de la Premsa Forana:

La instància que em feren els autors del llibre que teniu a les mans: Pòrtol, guia d'oleries, quan tot just era acabat de treure del forn, perquè acceptàs de dir unes paraules de presentació, explica la meua presència entre vosaltres, avui primer diumenge de març de 1.989, a Marratxí.

Us he de dir que l'he mirat i l'he llegit, el llibre, — perquè és un llibre que es fa mirar i llegir — amb profunda consideració i us en parlaré amb aquell punt d'entusiasme que em fan sentir les coses ben fetes, amb aquell mateix sentiment del que s'excusen els seus autors — en Biel Massot i en Miquel Mut — en la introducció, enganxada la por en la punta dels dits i el temor de pensar que l'amor que senten pel seu pam de terra — la terra vermella, ferida, dels clots portolans — no els hagi enterbolit l'esguard i no els permeti veure la duresa, la suor i l'esforç que comporta la feina dels ollers.

En el pròleg del llibre, en Pere J. Amengual ens parla del misteri de la terra, de l'aigua i del foc, de les "mans poderoses que donen vida a la massa informe" i afegeix, potser fascinat per la peripècia d'uns homes que han practicat aquest ofici antic — també el Déu de l'Escriptura s'agradava de pastar el fang i moldejar-ne homes a la seva imatge; "no hi ha a Mallorca — diu — cap casa, de la més pobra a la més rica, de la més humil a la més senyorial, que no s'hagi servit dels tests, olles i greixoneres de Pòrtol". Fixau-vos-hi bé, que el testimoni ho paga: ni una casa, a Mallorca, on no hagi arribat una embosta de terra d'aquest terme, una embosta de terra transformada dins les mans dels ollers de Pòrtol, com un missatge que ens agermana a tots amb la terra, amb l'aigua i el foc.

Us asseguro que no és difícil parlar d'aquest llibre, d'explicar-ne les seves qualitats, perquè tots els que hi han participat ho han fet amb aquell entusiasme, o aquella passió, o aquell sentiment del qual ara s'excusen, temorencs. El podreu fer servir, si voleu, de guia, que és per a allò que ha estat imaginat, pot ser també una bona eina didàctica al servei d'una

pedagogia vinculada al descobriment de l'entorn, dona testimoni fotogràfic d'allò que descriu i ordena de forma temàtica els materials. I encara hauriem d'afegir-hi la contribució de Vicenç Sastre que ha il·lustrat el llibre tot subratllant aquells detalls que ha cregut destacables, com un focus de llum que es despenja del sòtil i cau sobre un espai petit de la nostra quotidianitat.

La meua relació amb les olles de Pòrtol — dispensau-me l'esplai d'explicar-vos el meu propi drama — ha estat una relació com la que pugui haver tingut qualsevol home de la meua generació. Us en contaré alguns dels meus primers records: d'al·lot, em fascinava el joc de trencar olles, per la festa d'estiu: les penjaven a la plaça en una corda entre dos pals, cobrien els ulls del primer voluntari, que tractava de rompre-les amb garrot d'ullastre. Queia, de sobte, en trencar-se l'olla, una pluja de cacauets, de caramels de menta, de serradís, d'aigua...

M'enrecord d'una veïna que m'explicava que, tancades en una olla, havia enterrat les botonades, i l'adreç, durant el Moviment, per no

veure's obligada a entregar-lo als fascistes, aquell or... M'enrecord, també d'aquella dona de Pòrtol que, el dia de la fira, estenia una parada d'olles, i ribells, i cossiols, i alfàbies, i siurells, prop de l'església... Tiràvem olles velles, plenes de mascara, a la porta de les cases que feien matances, i nosaltres déiem que anàvem a fer bulla... Un dia, la monja que tenia esment de la costura dels al·lots em va explicar el dogma de la Immaculada Concepció amb aquesta corrandà que parlava d'olles:

Totes les olles de terra
rompé nostro'n pare Adam;
manco una que és d'aram
i té ses anses de ferro.

Es bo de veure que les olles de terra que el nostre primer pare havia romput era tota la humanitat i que l'olla d'aram amb les anses de ferro era la Verge Maria, que el pecat original no havia estat capaç de trencar. Nosaltres érem les olles de terra; però no sé a través de quina estranya aliança de la imaginació associava les anses de l'olla a les orelles. "I la Verge Maria -pensava- devia tenir les orelles de ferro".

Però si les olles ens representaven a nosaltres, o, més ben dit, representaven les nostres ànimes marcades per l'estigma del primer pecat, la greixonera -ai, la greixonera!- esdevenia una metàfora eròtica que em tenia consirós. Diu una altra cançó recollida al meu poble:

Na Maria Raconera
d'Algadia és sa principal;
i es capellà de cas Brau
per davall es davantal
li vetla sa greixonera.

Vet aquí com de les ollereries de Pòrtol en sortien peces diverses que podien convertir-se en metàfores discordants i esparses.

Tots aquests records, i alguns altres que no us explico perquè no m'agradaria abusar de la vostra amabilitat, m'ha desvetllat aquest llibre que avui presentam. I potser la funció d'un llibre és, a més de servir per a allò que ha estat escrit, devetllar la nostra imaginació, els records i els somnis.

GABRIEL JANER MANILA
Marratxí, 5 de març de 1.989

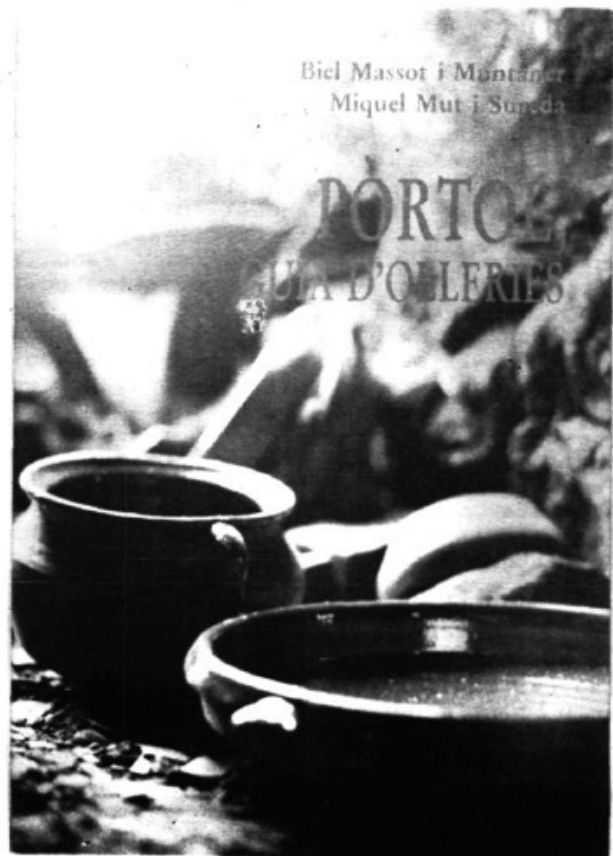
PORTOL, GUIA D'OLLERIES

Es la terra,
la terra vermella que s'esflorà
generosa al delit dels homes que
fundaren un poble al seu entorn.

Es l'esforç i la suor dels homes,
hereus d'una tradició immemorial, que
fan possible la meravella de la
transformació de la terra, aigua i foc,
dins les seves mans.

Es l'agraïment a la terra i als
homes que la transformen dia a dia sota
la llum blanca de la Mediterrània
l'esperit que inspira les planes
d'aquest llibre de Biel Massot i
Muntaner i Miquel Mut i Sureda, un
treball ben escaient als objectius dels
qui feim *Premsa Forana*: donar a
conèixer allò que és nostre, el demble
que ens identifica, la terra que
estimam.

Pere J. Amengual i Bestard "Calet"
V Fira del Fang, març 1989

Tradició, Música i Fang a Marratxí

Ollers i greixoneres, siurells, gerres i demás carroportal. Mil peces per a mostrar i vendre. Ollers i visitants; venedors i badoques; artesans i curiosos. Ens trobam a la Fira del Fang de Marratxí, cinquena edició.

Diumenge, cinc de març, a les tres i mitja de la tarda. Interior del restaurant de la Fira: Els representants de la Premsa Forana tenen una trobada de les seves. Després d'haver trullat tot el matí pel terme marratxiner, fan animada sobretaula sota el signe de la cuolla compartida. Corre el cafè i el conyac mentre a fora segueix imperant un sol inusual per a l'època, implacable i impecable, i, tanmateix, joïós.

Com joiosa és la Música que ens acompanya, ben viva, ben Nostra. La tertúlia ha amainat per paladejar atentament l'obsequi que ens fan els sis components del Grup i els dos Xeremiers de Sa Calatrava. Ens ofereixen les cançons dels seus darrers discs -Ball a sa Plaça, Música Nostra; i Xeremiers de Sa Calatrava, la Colla del mateix nom-, hàbilment mesclades amb perdurables creacions anteriors.

**música
nostra**

ball a sa plaça

Contactes: 67 05 43 - 79 70 41 - 24 60 90

Com els ollers amb el fang, ells són artesans de la Música. Mestres experimentats que juguen amb el seu element, donant-li cos i forma, transformant-lo i oferint un producte, amatent del tot, que ens resulta nou sense haver perdut ni un punt de l'esperit ni de l'encant d'aquelles arrels populars que el forjaren.

El fang portolà i la Música nostrada, units i compartits per unes hores, ens han aportat creació i recreació, conjugant un lúdic binomi.

GABRIEL A. VICH

ESSENCIES

Jo tenc la sort de conèixer algunes essències. Una essència és allò que caracteritza algú o alguna cosa sense la qual aquella cosa o persona deixa d'esser-ho. La que jo conec és una persona; perquè les essències tant poden esser persones, com coses com esperits. Ademés he de dir que és molt bona (perquè també cal saber que n'hi ha de dolentes).

La que jo conec, és una persona; però també té quelcom d'esperit. Diria jo que té una àurea més gran que la de les demás persones, que desprén energia quasi bé musical a tot allà on va i a tots els que tracta. És la màgia de les persones positives, de la gent amb la que et sents a gust i que saps que mai et farien cap mal intencionat. Ràpida, dinàmica, inquieta, tot d'una la veus i ja desapareix, la cerques i no la trobes, i el dia que menys et penses te la trobes dues vegades. Quan no sempre

se sent la seva àurea, el seu estal perfuma l'aire d'allà on passa com notes que suren dins el vent.

Aquesta essència caracteritzava un lloc. Un lloc al que he estat i estic encara molt lligat. Fa poc l'abandonà. Ara ja no tornarà a esser el mateix i el seu significat per a mi serà més pel que era que no pel que és o serà. Però així i tot no el perdrà perquè les essències, quan són bones, no s'esborren mai d'allà on han estat o amb qui han tractat. És la màgia del positiu.

L'essència s'ha desplegat. Ha anat d'un lloc a un altre. Fins i tot diria que és positiu, perquè així molta més gent que no la coneixien la podran ara conèixer i gaudir de la seva presència, de la seva màgia, del seu esperit. És una llàstima que no es contagiïn. Si així fos, seriem els més afortunats del món.

Ara inicia un nou camí, una nova missió, un creixement, una expansió de si mateixa, amb el segur desig de dur a bon terme el que es proposi.

I no cal desitjar-li sort, perquè ella és la sort.

Ses gloses d'En Pere-Gil

TROBADA A MARRATXI

Es brusquers acreditats
de ses Revistes foranes
des cap de moltes setmanes
ens tornam trobar plegats.
Aquí mos teniu, tots mudats
en es celler "SES GERMANES".

Aquest pic és MARRATXI
que s'ha posat al davant.
Ja que mos trobam aquí
veurem SA FIRA DES FANG.

Molt m'hauria agradat
que en aquesta rotllada
estigués representada
SA COMISSIO PORTOLANA
i mos fes es seu glosat.

Passem tranquila diada
renovant ses amistats
considerant integrats
es de sa nova fornada.

Com hem fet tantes vegades
tenguem lleials discussions
i per tots es companys
unes fortes abraçades

No ve d'una, fins a mil
i no sia es darrer pic
que vos glosi es vostre amic
conegut p'en

Pere-Gil

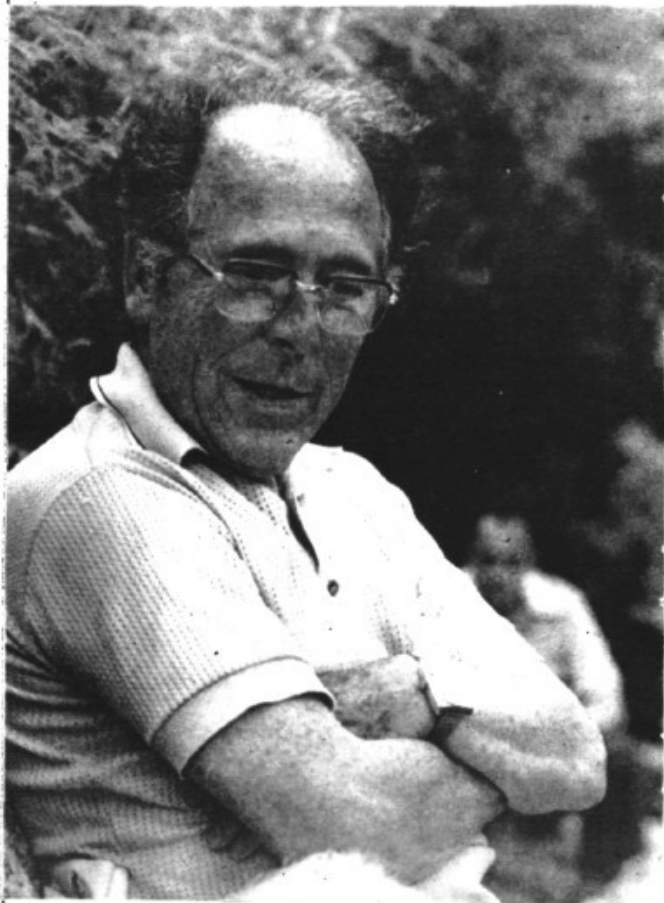
Març de l'any 1.989

RERE LES PASSES DE BACH

33(85)

LA PRESENTACIO DEL LLIBRE

Paraules pronunciades pel pintor Josep Coll Bardolet el passat dia 21 de març a la Fonoteca Pública de Ciutat com a presentació del llibre RERE LES PASSES DE BACH, dels nostres amics i col·laboradors Pere Estelrich i Massutí i Biel Massot i Muntaner.

Benvolguts amics:

Permeteu que vos digui que la meua modesta intervenció d'avui, més que una presentació, és una salutació cordial i efusiva a tots vosaltres i als estimats i admirats autors de "Rere les passes de Bach".

Però, sens dubte, tenim a les mans un gran llibre, que avui, data memorable, ha vingut a enriquir el patrimoni cultural de Mallorca.

Tot ell està redactat amb una sàvia i equilibrada senzillesa. Llegiu les seves pàgines i hi descobrireu una gran riquesa de records, amb els retrats de Bach en les distintes èpoques, plaques, segells commemoratius, partitures, autògrafs, i també les ciutats i carrers per on, el gran geni, havia passejat les seves glorioses i triomfals inquietuds. Per últim, el famós monument de Leipzig, que junt amb aquell humil ram de flors que tan amorosament li deixaren en Pere Estelrich, en Biel Massot i Xim d'Aixa, voldria afegir-hi, al peu del mateix monument, tota la gratitud dels amics de Bach amb l'homenatge als seus autors d'avui, incansables investigadors de tot quan pot enriquir la nostra vida musical.

JOSEP COLL BARDOLET

EL MEDI AMBIENT A MARRATXI

El clima, l'explotació agrícola i ramadera i la darrerament salvatge especulació del sòl són els factors determinants del medi ambient de Marratxi, degaardat en línies generals, però amb nombroses zones encara interessants des d'una perspectiva ecològica.

La importància del clima com a factor limitant radica en què una precipitació mitja anual de 43,7 litres per metre quadrat unida a una temperatura mitja anual de 16,9 graus centígraus cataloguen la comarca de Marratxi com a zona àrida on totes les espècies animals i vegetals han d'estar adaptades a poder suportar la sequia estival. La mitja de precipitacions durant el mes de juliol, per exemple, és de 8 litres/m², totalment insuficient per al desenvolupament de moltes espècies, i a més a més si tenim en compte que lo més freqüent és que durant aquest mes de juliol no caigui ni tans sols una gota.

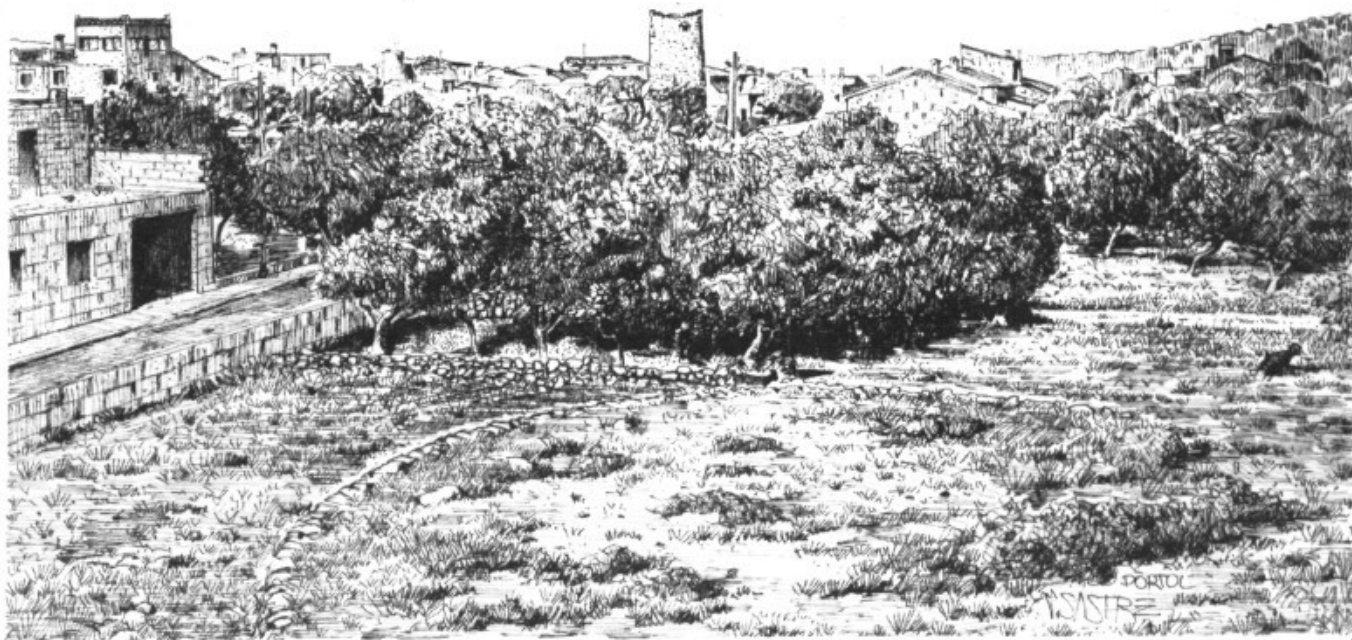
Aquest clima, que se inclou en el típic del Mediterrani occidental, juntament amb un sòl pobre, ens obliga a tenir una flora de caràcter xèric i escleròfil característic de la terra baixa mediterrània on només es poden desenvolupar alzinars i pinedes allà on la profunditat del sòl ho permet, però aquí entra en joc l'acció antropogènica, ja que l'azinar és

pràcticament inexistent en tot el terme degut no a les condicions ambientals sino més bé a l'explotació agrícola, forestal i ramadera que ha reduït a uns pocs exemplars d'alzines llocs que antigament serien frondosos alzinars.

Pinars sí que en conservem alguns; el de Son Seguí més o menys en bon estat i el dels Pujols de Sa Vileta i Son Cós en greu perill per mor del projecte de l'autovia a Inca.

A la vertent sud del turó de Sa Cabaneta i Pòrtol tenim la zona florísticament més interessant, ens referim a les màquies i espinars de Son Caulelles i Puntiró. La comunitat dominant és la científicament anomenada Oleo Ceratonion que té com a principals espècies: ullastre, mata, garrover, estepes, esparragueres, aritja, mare selva i escanya cabres.

A les bandes més degradades de la garriga de Son Caulelles els estrats arboris desapareixen per complet donant lloc a una vegetació de matolls de baixa altària, plantes aromàtiques i multitud d'herbes anuals que desapareixen amb els primers símptomes de sequedat estiuenca. Aquesta comunitat rep el nom de Rosmarino Ericion, i els principals components són: romani, stipa, cossiada, herba de Sant Ponç, botja de cuques, socarrell i aladern. Cal assenyalar en aquesta garriga el gran número d'espècies líquèniques que colonitzen les roques, són espècies molt ben adaptades al medi

de la zona que disposen de distintes estratègies per aprofitar al màxim la poca humitat que troben al llarg de l'estiu.

Altres dades importants de la nostra flora són la presència de coscoll en els pujols de Son Cós, de bova a les basses del Coll des Pou i el gran número d'orquídies disperses per tot el terme. Destacar també la manca de falgueres, just comptam amb dues espècies: el polipodi i la dauradella.

Quant a la fauna tenim lo comú a les garrigues de Mallorca. Cal citar entre els mamífers; la rata cellarda, l'erigó, conills, ratolins i les rates pinyades.

Dins l'avifauna són freqüents tot tipus d'ocells petits; cadeneres, teuladers, gafarrons, verderols, titines, etc. Però també es veuen en el nostre camp altres de major envergadura com són; mel.leres, puputs, cap-xeriganyes, xoriguers, perdius i mussols. Ocasionalment ens visita el falcó comú i les milanes.

De tota manera els animals més nombrosos en número d'espècies i d'individus és evidentment el grup dels insectes que és el millor adaptat a les condicions de la comarca. Molt representats estan per exemple, els Tenebrònids i també, desgraciadament, moltes espècies malignes com la processonària i diversos moscards que transmeten malalties al ramat.

Abans de deixar el món animal hem de dir que aquella important avifauna que hem citat sofreix també l'agressió a la natura. S'observa un constant empobriment degut a la general deterioració del medi ambient, a la dificultat que tenen les espècies per trobar aliment en condicions i a la caça incontrolada i destructiva.

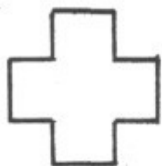
Per acabar aquest petit resum del medi ambient de Marratxí dir que geològicament el terme és molt heterogeni i que tenim quasi una mica de tot. Per exemple el secundari es presenta en el Coll des Pou (cretaci), en els pujols de Son Cós (triàsic) i a Son Sales (juràsic). El terciari està en el turó de Pòrtol i Sa Cabaneta, a la garriga de Son Caulelles (tortonà) així com a Ses Clotes (Burdigalià). El quaternari finalment el trobam en Es Figuerà i a la terra roja dels clots de Pòrtol.

En resum, el medi ambient de Marratxí és àrid i en procés de degradació, culpa de les massives construccions de cases i camins i culpa de les seves pròpies limitacions naturals: una orografia i un clima que dificulten la regeneració dels habitants ecològics. Així antics boscos han esdevingut garrigues pobres; el següent procés de degradació és ja el desert.

MIQUEL ÀNGEL FONT
Dibuixos: VICENÇ SASTRE

DES DE LA CASA DE LA VILA

CREU ROJA ESPANYOLA
Centre d'estudis
i formació

AJUNTAMENT DE MARRATXÍ
Gabinet Psicopedagògic
i Social

CICLE DE CONFERÈNCIES PER A LA 3a EDAT

Salut Integral

Dietètica, primera part

*Dia 13 d'abril (dijous) a les 18 hores
Es Pla de na Tesa (Local parroquial)*

Dietètica, segona part

*Dia 20 d'abril (dijous) a les 18 hores
Sa Cabaneta (Casa de Cultura)*

Malalties reumàtiques

i el paper del jubilat dins la societat (Associacionisme)

*Dia 27 d'abril (dijous) a les 18 hores
Pòrtol (Ca Ses Monges)*

---A l'acabar cada sessió es farà un refrigeri---

Patrocinat per

INSEerso Direcció Provincial de Balears

PRECISAMENT AQUEST MES...

37(89)

Fa 175 anys (març del 1814)

Composició de l'Ajuntament: Jaume Frau, batle. Regidors: Joan Garau, Rafel Jaume, Antoni Canyelles, Miquel Ramis. Pau Vidal, síndic personer del Comú.

La plaça de secretari estava vacant. Surt elegit Miquel Monblanc i Crespi amb el salari de 90 lliures anuals.

En fa 150 (març del 1839)

Es presenta el nou batle, Vicenç Mates, nomenat per exoneració de l'anterior, Pere Josep Jaume.

Per a compliment del pla d'instrucció primària es procedeix al nomenament de vocals i instal·lació de la Comissió local d'instrucció pública. Queden elegits: Vicenç Mates, batle; Joan Company, regidor primer; Llorenç Homar, ecònom; Pere Josep Jaume i Antoni Canyelles.

Manifesten a la Comissió provincial d'instrucció primària que en aquest poble no hi ha hagut mai cap escola pública de primer ensenyament i que únicament hi ha D. Gabriel Dalmau, vicari de la parròquia que sense cap títol en el dia, ensenya a cinc nins sense emolument ni cap gratificació, com ja ho feien els seus antecessors. Hi ha pocs alumnes perquè la població està molt disseminada i la pobresa dels veïnats no els permet enviar els nins a l'escola, ja que de petits els dediquen a feines del camp.

En fa 139 (març del 1864)

S'ha de formalitzar l'escriptura de compra de

la casa i part de corral de Ca's Calatraver, propietat de Gabriel Ros i Reus, la qual ha de servir per a les escoles de nins i nines de Sa Cabaneta.

En fa 100 (març del 1889)

Acorden formar els plans de subhasta per tancar les parets del nou cementiri.

En fa 75 (març del 1914)

Nicolau Cotoner i Joan Baptista Veiret sol·liciten que la corporació col·loqui fanals elèctrics en Es Pont d'Inca. La petició és aprovada.

Es fa el sorteig d'associats per constituir la Junta Municipal. El resultat és:

Sa Cabaneta: Gabriel Sans Oliver, Jaume Rotger Mas
Pòrtol: Jaume Ramis Ramis, Antoni Palou Serra
Es Pla de na Tesa: Gabriel Pocoví Juan, Bartomeu Mas Ramis
Es Pont d'Inca: Miquel Jaume Ribas, Joan Moyà Roca
Marratxí: Pere Serra Pizà
Es Pou des Coll: Antoni Vich Serra
Son Nebot: Francesc Frau Pizà.

En fa 50 (març del 1939)

Josep Arbona Sans, d'Es Pont d'Inca, demana per posar una fàbrica de cuir adobat en una finca propietat de Magdalena Borràs Serra. L'Ajuntament ho passa a disposició pública.

S'han col·locat "dos cromos" (sic) en el saló de sessions de l'Ajuntament. Un de F. Franco i l'altre de José A. Primo de Rivera.

Acorden posar en els creuers i entreforcs dels camins del terme uns cartells indicadors dels

llocs a on condueixen, segons l'ordre de la "Jefatura del batallón de la milícia de Falange española tradicionalista y de las Jons de Palma No 4".

En fa 25 (març del 1964)

Acorden incloure en el pla de cooperació de la Comissió provincial de serveis tècnics les següents obres: Captació i subministrament d'aigua potable en Es Pont d'Inca, electrificació del cementiri municipal, construcció d'una capella en el cementiri mpal.

Acorden rescindir el contracte per les obres d'urbanització de la plaça pública de Pòrtol perquè el contractista no l'ha complert en totes les seves parts.

Elegeixen com a compromisari en representació de l'Ajuntament el regidor Antoni Company Quetglas.

El cafè del C/ Weyler, 9 es traspassa d'Antoni Urrea Valverde a Joan Romaguera Horrach.

Concedeixen llicència a Miquel Bordoy Caldentey per instal·lar una carnisseria en el C/ Antoni Maura; a Gabriel Palmer Llabrés per instal·lar una fusteria en el C/ Moragues; i a Bartomeu Moll per construir una granja de gallines en el camí de Sa Garriga.

Guillem Ramis convida la corporació a la seva missa nova a la parròquia d'Es Pont d'Inca.

38(90) PRECISAMENT AQUEST MES...

Fa 175 anys (abril del 1814)

Acorden llogar la casa de Vicenç Matas per fer-la servir de casa consistorial i habitació franca del secretari, per 14 lliures anuals.

En fa 150 (abril del 1835)

Els honors Josep Serra i Rafel Crespi han de formar el repartiment individual de la contribució. S'ha de tenir en compte l'extraordinària de guerra.

En fa 100 (abril del 1889)

Encarreguen la formació dels plans de subhasta per a les parets del cementiri nou al mestre d'obres Gaspar Reynés i Coll.

La subhasta s'atorga a Pere Joan Planisi i Margal Ramis, ambdós de Marratxi.

En fa 75 (abril del 1914)

Tenint en compte la manca d'aigua es fa un ban prohibint que n'extreguin dels dipòsits públics per regar arbres ni plantes, ni tampoc per fer obres. Unicament per beure i que sigui en gerres.

Acorden que per verificar qualsevol obra s'haurà de presentar per escrit i haurà d'estar signat per l'alcaldia.

En fa 50 (abril del 1939)

Acorden construir un banc per a les escoles de Portol ja que els que hi ha són insuficients i hi ha nins que no es poden asseure.

Acorden concórrer a una desfilada que tindrà lloc a Ciutat en motiu de la "Fiesta de la Victoria" amb una carrossa que representi la indústria de les olles.

Designen una comissió per anar a Manacor dia 27 a la processó per dur el Sant Crist a Porto Cristo "como homenaje de gratitud del pueblo mallorquín a su divina protección en la victoria obtenida sobre los marxistas el 4 de septiembre de 1936".

Rafel Jaume Jaume s'ha d'encarregar de cercar un local provisional per a l'escola nacional dels nins d'Es Pla de na Tesa.

En fa 25 (abril del 1964)

Es crea el servei de recollida de fums a domicilis particulars en Es Pont d'Inca.

Ramon Ramis Crespi es presenta al secretari de l'Ajuntament oferint els seus serveis com enginyer industrial.

Es concedeix el servei d'autobusos al Pla de na Tesa per part de la Cia de Ferrocarrils de Mallorca.

Permisos concedits: a Antoni Frontera Palou per instal·lar una indústria de pirotècnia en el lloc anomenat Tetuan; a Comercial Industrias Agrícolas de Mallorca per instal·lar una indústria de licors i alcohols en el C/ Cabana; a Arnau Coll Mulet per obrir una botiga de queviures i carnisseria en el C/ Oleza; a Josepa Cañellas Bonnin, del C/ José Antonio, per al mateix motiu; a Elionor Ramis Pizà, del C/ Queipo de Llano, per al mateix motiu.

Permisos de construcció de cases: a Anny Joyce Whihombe en el C/ Ca'n Domingo, a Paul Maimbourg en el C/ Rector Llompart, a Gaspar Ignaci Alemany en el C/ Rector Llompart, a Francesc Fiol Mesquida en el C/ Mallorca i a Manuel Vazquez Platero en el C/ Mariano Gomez Ulla.

B i e l

**Papreria
S'ESTEL**

- Papreria en general
- Diaris i revistes
- Material escolar
- Objectes de regal
- Perfumeria

Carrer Major, 71 - B
Telèfon 60 25 96
PORTOL - MARRATXI

restaurant
CA'S SASTRE

Ctra. Portol-Sta. Maria

RESERVES: 60 20 11

DURANT el MES PASSAT

39(91)

(febrer)

- Primavera, tardor, estiu... què és això?

- Va morir En Salvador Dalí

- En Dalí ho va deixar tot a l'"estado español"

- En Pere Estelrich, gerent de la Fundació Illes Balears per a la Música. Bach Sort!

- Més urbanitzacions... i més... i més

- Un nou aeroport per a les illes

- Canvi de delegat del govern

- La Reforma de l'Estatut: No seria aquest un bon moment per reconèixer la nacionalitat del nostre poble i instaurar de nou la senyera i el Gran i General Consell de l'antic Regne de Mallorques?

- L'enuig que ha provocat en el si de la companyia teatral TRES CATORZE SETZE la utilització per part de Pòrtula del logotip de la seva magnífica obra "SUPERTOT" sense cap tipus d'autorització. (Veure Pòrtula Gener-1989, una gran essa amb el mapa de Mallorca dins un cercle ben al mig)

(març)

- Fira del Fang a Marratxí

- Presentació del llibre d'en Biel i d'en Miquel sobre les Olleries.

- Sentència d'un tribunal de justícia contra un desig majoritari del poble mallorquí: Es Trenc Lliure de Ciment. Haurem de pagar més de mil milions.

- Seguí sense ploure.

- Presentació del llibre de Pere Estelrich i Biel Massot "Rere les passes de BACH" coincidint amb el nou any Bachia, L'entrada del sol a Aries i l'inici de la primavera...

- El poble de Mallorca demanà en manifestació que Cabrera fos lliure.

- Terra Lliure posà una bomba davant la porta d'Hisenda.

- El Tribunal Constitucional obligà al govern a permetre que la declaració de la Renda es pugui fer per separat.

- Fèlix Pons, doctor honoris causa.

- Fuites de parlamentaris del PSOE per la polèmica de Cabrera.

- Silenci de totes les televisions sobre aquest important aconteixement exceptuant TVE-B.

- En Gorbtxov va fer més reformes a l'URSS.

G.A.V.I.M.

C O L . L A B O R A D O R S: Guillem M. Bosch i Roca, Xisco Busquets, Antoni Canyelles i Oliver, Jordi Cloquell, Rafel Crespi i Ramis, Pere Estelrich i Massutí, Antoni Pere Font i Munar, Miquel A. Font i Villalonga, Xavier Fortuny, Guillem Massot i Juan, Jaume Miralles i Ferrando, Bonifaci Molada i Pradas, Bartomeu Moll i Mas, Melcion Puigserver i Canyelles, Bernat Reyes i Sureda, Antoni Roca i Jerez, Gabriel Rotger i Bibiloni, Vicenç Sastre i Arrom, Cristòfor Tries i Serra, Antoni Vaquer i Ramis, Gabriel A. Vich i Martorell. /Vicenç Sastre

PORTADA: La naveta pretalaiòtica de Son Caulelles (Dibuix de

DISSENY I CONFECCIO GRAFICA: Miquel Mut i Sureda

CONSELL DE REDACCIO: Pere J. Amengual i Bestard, Miquel Bosch i Auba, Biel Massot i Muntaner, Joana Maria Matas i Alomar, Bernat Palou i Creus.

Imprès als tallers "Apóstol y Civilizador" (Petra)
D.L.: PM 529/81

AQUELL TEMPS

S'Escola Vella s/n
07141 Pòrtol

Nº 81, Abril del 1984

Ca ses Monges de Pòrtol, un dia que rifaren una mare de Déu de Fàtima; deu fer devers trenta-cinc anys. De dalt a baix i d'esquerra a dreta:

Primera filera: Caterina Carbonell, Maria "Floris", Caterina de Ca'n Vent, Maria "Peretons", Margalida de Ses Rotes, Rosa de Ca'n Vent, Caterina Català(+), Margalida de Ca'n Marret, Caterina Company, Caterina Sociés, Caterina "Miquelona", Maria de Ca's Coix, Antonia "Boneta", Magdalena "Moraduixa", Maria Vich.

Segona filera: Margalida Company, Francesca "Seguina", Francesca Barrera, Francesca de Sa Penya, Maria "Riteta", Caterina "Franca", Maria de Sa Penya, Bel de Ca's Mestre, Elionor "Xica", Magdalena de Ca'n Pinso, Caterina de Ca'n Monjo, Maria "Moraduixa", Jaumeta de Ca's Secall, Maria "Morena", Margalida de Ca na Pepa, Margalida "Campanetera", Margalida de Son Ros, Maria Tries.

Tercera filera: Magdalena de Ca na, Gerònia Rubí, Maria de Ca'n Carrió, Aina de Tetuan, Francesca de Ca's Ferrer, Maria "Santa", Antònia Venys (+), Antònia "Santa", Antònia des Tancat, Maria "Jordi", Maria "Curta", Caterina de Ca'n Flor.//(Enmig) Maria de Sa Torre, Maria de Ca'n Vent, Bel "Tiet"

Quarta filera: Margalida de Sa Roca Llisa, Esperança Vich, Magdalena des Tancat, Francesca "Polidi", Rosita "Forastera", Elionor de Ca's Tord, Antònia "Poloni", Caterina "Seguina", Antonia "Massea", Francesca "Ferrera", Maria "Franca", Margalida "Bou" (+), Maria Coll, Caterina "Peretons".

Cinquena filera: Lita des Mestres, Caterina "Xofereta", Margalida "Peretons", Benvinguda de Ca na Pepa, Margalida de Ca'n Pinso, Caterina de Ca's Tord, Miquela "Santa", Maria de Ca'n Parró, Antònia de Tetuan, Maria "Poloni"(+), Francesca "Carretet", Francesca "Caül·la".

Sisena filera: Margalida Vich, Maria "Bessona", Maria "Seguina", Magdalena de Sa Travessa, Montserrat de Ca'n Cantó, Magdalena Barrera.

Fotografia gentilmente cedida per Francesca Canyelles "Peretons"